

Nr 108.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till fattigvård och barnavård för lappar; given Stockholms slott den 22 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Jakob Pettersson.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1927.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Pettersson, anför efter gemensam beredning med cheferna för finans- och ecklesiastikdepartementen:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkt 32, på min hemställdan föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, till fattigvård för lappar för budgetåret 1927—1928 beräkna ett ordinarie förslagsanslag av 100,000 kronor.

Jag anhåller nu att få till närmare behandling upptaga denna fråga.

Såsom jag vid behandlingen av frågan i samband med anslagsäskandena för nästa budgetår erinrade, har inom socialdepartementet av f. d. landshövdingen Johan Widén såsom tillkallad sakkunnig verkställt utredning angående ordnandet av fattigvården bland lapparna. Den 25 september 1924 har den sakkunnige avgivit betänkande med utredning och förslag i berörda ämne. Förslaget går ut på en sådan omorganisation av den lapska fattigvården, att lapparnas särställning i avseende på fattigvård skulle upphöra och att denna fattigvård alltså skulle i huvudsak ordnas i överensstämmelse med fattigvårdslagens föreskrifter, därvid förutsättes, att den frihet från beskattning för inkomst av renskötsel, som lapparna hittills åtnjutit, skulle upphöra. Primärkommunerna skulle således komma att utgöra de lokala enheterna även för den lapska fattigvården, men särskilda bidrag av statsmedel till avsevärda belopp — förslagsvis $\frac{2}{3}$ av den verkliga fattigvårdskostnaden — skulle alltjämt utgå. I förslaget ingår även, att staten skulle påtaga sig inrättandet av särskilda ålderdomshem för lappar samt ansvara för hemmens uppehållande, varvid emellertid skyldighet skulle stadgas för primärkommunerna eller andra för vårdkostnaden ansvariga att erlagga vårdavgift, beräknad efter vårdkostnadsens hela belopp.

Över förslaget hava yttranden avgivits av *dels* länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län efter hörande av vederbörande häradsskrivare, lappfogdar och fattigvårdskonsulenter ävensom ett flertal kommuner och en del fattigvårdsstyrelser samt lappallmogen vid särskilt anordnade sammanträden, *dels* domkapitlen i Härnösand och Luleå efter hörande av prästerna i vissa församlingar, och *dels* statskontoret och kammarkollegium samt, i vad angår frågan om lapparnas beskattning, riksräkenskapsverket. Sedermera har *kammarrätten* avgivit utlåtande över betänkandet jämte däröver avgivna yttranden. I anledning av vad *kammarrätten* i visst hänseende anfört hava sedermera förnyade yttranden avgivits av omförmälda länsstyrelser, efter vederbörande lappfogdars och häradsskrivares hörande, samt nämnda domkapitel.

Nuvarande förhållanden beträffande lapparnas fattigvård.

Till en redogörelse för det huvudsakliga innehållet i den sakkunniges förslag samt de däröver avgivna yttrandena återkommer jag i det följande. Här anholder jag att inledningsvis få på grundval av sakkunnigbetänkandet lämna en kortfattad redogörelse för de nuvarande förhållandena beträffande lapparnas fattigvård.

Huvudgrunder.

Inom Norrbottens och Västerbottens läns av lappar huvudsakligen upptagna delar, de i egentlig mening så kallade lappmarkerna, äro lapparna mantals- och kyrkoskrivna i de där belägna kommunerna. I Jämtlands län äro lapparna kyrkoskrivna i de fyra, ännu bestående lappförsamlingarna Frostviken, Fölinge, Undersåker och Hede. Dessa lappförsamlingar, som icke sammanfalla med den borgerliga kommunindelningen, omfatta uteslutande de lappar, som där hava hemvist. Formellt gäller mantalsskrivningsförordningen jämväl för de i detta län boende lapparna. Den upptager emellertid icke beträffande dem några särskilda bestämmelser, detta i motsats mot vad som stadgats i fråga om de två nordligaste länens lappmarker, och någon mantalsskrivning av lapparna

i Jämtlands län har — möjligen just på grund härav — allt intill senaste tid icke förekommit. Först från och med 1912 har mantalsskrivning av lapparna, på grund av länsstyrelsens därom meddelade föreskrift, ägt rum inom detta län, därvid medgivits, att lapparna finge mantalsskrivas inom vissa bestämda kommuner allt efter de lappbyar de tillhörde, samt tillika föreskrivits, att lapparna för varje kommun skulle sammanföras i en särskild längd utan sammanblandning med kommunens övriga invånare.

Inom Norrbottens och Västerbottens län är lapparnas fattigvård principiellt lagd på kommunerna. Inom Jämtlands län däremot besörjes lappfattigvården av de från kommunerna fristående lappförsamlingarna, utan att något stöd därför finnes i lagen. Enligt den sakkunnige förklaras det förhållandet att i Jämtland de territoriella kommunerna sålunda kunnat bliva helt och hållet fristagna från omhändertagande av fattigvården för lapparna och från kostnaderna för densamma med den nyss angivna särställningen i avseende å lapparnas civila registrering.

Sedan gammalt har staten i alla tre länen, ehuru i olika omfattning, bidragit *Statsbidrag*. till kostnaderna för lapparnas fattigvård.

Utgångspunkten härför är ett Kungl. Maj:ts brev den 10 februari 1852. Till grund för detta brev låg i sin tur ett rikets ständers beslut, meddelat i skrivelse den 26 augusti 1851, i vilket ständerna anhöllo, att av anslaget till fattigvården i allmänhet något understöd måtte efter Kungl. Maj:ts beprövande kunna bliva till utfattiga lappars försörjning ändamålsenligt använt. I brevet föreskrevs, att understödet — som till en början endast utgjorde 1,200 riksdaler banko, motsvarande 1,800 kronor — skulle användas dels till inackordering hos välkända och pålitliga nybyggare av utfattiga, åldriga, orkeslösa eller sjukliga lappar, dels ock, så vitt tillgång funnes, till understöd åt sådana fattiga, ännu arbetsföra lappar, som genom olyckor blivit bragta till fattigdom, därvid förnämsta syftet borde vara att förhjälpa dem till fortsättande av deras yrke antingen såsom nybyggare eller nomader. Understödet har sedermera undan för undan höjts, därvid höjningen proportionellt varit starkast för Jämtlands län. Uppgift angående storleken av de under senaste åren utbetalade understöden lämnas i det följande (sid. 4).

I avseende å ifrågavarande anslag är att märka, att det till Jämtlands län utbetalade beloppet tydligen i regel omfattat all den fattigvård, som utgått till lapparna i länet. Vad angår de båda andra länen har statsbidraget allenast varit en hjälp, som lämnats lappmarkskommunerna, vilka ock därjämte själva haft att bekosta en del av fattigvården åt de i kommunen bosatta lapparna. Den sålunda på kommunerna fallande andelen synes under senaste tiden hava något stigit. Härutinnan föreligger emellertid en olikhet jämväl mellan Norrbottens och Västerbottens län. I Norrbottens län uppgå nämligen de kommunala kostnaderna för lappfattigvården till ganska avsevärda belopp, under de sista åren ej obetydligt överstigande statsbidraget. Inom Västerbottens län åter har kommunernas bidrag till kostnaderna stannat vid en obetydlighet, under det statsbidraget vuxit till avsevärda belopp. Under den allra sista tiden hava emellertid i viss mån nya principer gjort sig gällande, vilka för Västerbottens och Jämtlands län medfört någon sänkning av bidragsbeloppen. Nu angivna förhållanden framgå av följande uppställning:

Fattigvårdskostnader i kronor.

	Norrbottnens län:	1917	1918	1919	1920	1922
Statsbidrag		17,500	23,000	28,700	28,700	28,700.—
Kommunandel		13,279	14,906	28,756	38,340	49,011.30
	Summa	30,779	37,906	57,456	67,040	77,711.30
	Västerbottnens län:					
Statsbidrag		16,800	16,457	19,300	25,400	32,900.—
Kommunandel		621	3,703	2,060	6,704	2,908.09
	Summa	16,921	20,160	21,360	32,104	35,808.09

För budgetåret 1925—1926 uppgingo statsbidragen för Norrbottens län till 28,700 kronor och för Jämtlands län till 24,032 kronor. För Västerbottnens län har statsbidrag ännu ej beviljats för första halvåret 1926. Bidraget torde för hela budgetåret komma att uppgå till omkring 30,300 kronor.

Fattigvårdens nuvarande organisation.

Av den sakkunnige har framhållits, såväl att antalet understödstagare i förhållande till hela antalet lappar är betydligt större än antalet understödstagare i förhållande till rikets befolkning i allmänhet som ock att kostnaderna för varje understödstagare — vilka kostnader i hög grad växlat för olika kommuner — allmänt visat sig vara betydande. I förstnämnda hänseende må meddelas följande siffror:

	Norrbottnens län	Västerbottnens län	Jämtlands län
Hela antalet lappar	3,996	1,623	829
Antalet understödstagare	912	326	197
Häruv omhändertagna till full försörjning	81	66	27

Antalet understödstagare i förhållande till folkmängden utgjorde

i rikets landskommuner	3,79 %
i hela riket	4,58 %
bland lapparna	22,25 %

De nu angivna siffrorna hänföra sig till år 1922.

I berörda avseenden har i betänkandet vidare framhållits följande. Antalet understödstagare visade en ej obetydlig ökning; talen vore respektive 1,299 för år 1920 mot 1,435 för år 1922. Även om denna ökning delvis vore skenbar, kvarstode dock det faktum att antalet understödstagare varit i stigande. Även understödens belopp hade efter år 1920 blivit höjda. Gjorde man en fördelning av lapparna i renskötande och icke renskötande, visade det sig, att proportionen av understödstagare vore betydligt större för de icke renskötande än för de renskötande lapparna.

I den sakkunniges betänkande har härefter lämnats en redogörelse för befintliga privata anstalter, som tjänstgöra såsom ålderdomshem eller barnhem för lappar. I denna del torde jag kunna hänvisa till betänkandet.

Den sakkunnige har vidare redogjort för *den nuvarande organisationen av den lapska fattigvården* och därvid framhållit, att särskild sådan organisation finnes endast i Jämtlands län, i det att inom Norrbottens och Västerbottnens län handhavandet av den lapska fattigvården vore överlämnat till fattigvårdsstyrelserna i de borgerliga kommunerna och sköttes i samband med kommunernas övriga fattigvård. Någon särskild instruktion eller reglemente för skötseln

av lapparnas fattigvård funnes icke, och endast i enstaka fall hade särskilda anordningar vidtagits för denna fattigvård. Så funnes i Jukkasjärvi särskilda s. k. tillsyningsmän. Någon särskild distriktsindelning med avseende på den lapska fattigvården eller sådana särskilda tjänstemän, som omförmäldes i 19 § fattigvårdslagen, förekomme icke.

Vad åter angår Jämtlands län besörjdes fattigvården inom var och en av lappförsamlingarna — Frostviken, Föllinge, Undersåker och Hede — av en fattigvårdsstyrelse, som vore något olika sammansatt i de olika församlingarna men överallt bestode uteslutande av andra än lappar. Ej heller i dessa lappförsamlingar förekomme någon distriktsindelning eller några särskilda tjänstemän eller andra anordningar för fattigvårdens handhavande.

Beträffande *sättet för statsbidragets fördelning* framhåller den sakkunnige, att de i 1852 års brev därutinnan meddelade bestämmelserna numera i väsentliga avseenden frångåtts. I Jämtlands län plägade tillgå så, att framställning om bidrag gjordes hos Kungl. Maj:t på grundval av beräkning av fattigvårdsstyrelserna av det understöd, envar understödstagare antoges behöva under det nästkommande året. Understöd utbetalades i de flesta fall kontant till den behövande, respektive till utstalt där han vore intagen. Bidraget lämnades alltså såsom förskott. I Västerbottens län ginge utdelningen av statsbidragen genom de kommunala fattigvårdsstyrelserna. Med ledning av fattigvårdsutgifterna för ändamålet under det föregående året gjordes ansökan om statsbidrag för det löpande året. Det erhållna statsbidraget inginge sedermera såsom en inkomst i kommunens fattigkassa. Vad anginge Norrbottens län ombesörjdes likaledes utdelningen av statsbidragen av kommunernas fattigvårdsstyrelser under medverkan av därtill utsedda lappar. De medel, som åtginge för den lapska fattigvården, hade i Jukkasjärvi kommun tagits ur kommunalkassan, i vilken statsbidraget sedermera inginge som en inkomst. I Karesuando och Gällivare utdelades understöden direkt till de behövande lapparna; liknande hade förhållandet varit i andra kommuner; understöden hade där ansetts såsom ett tillägg till den fattigvård, som lämnats av kommunens medel och aldrig ansetts motsvara full försörjning.

Från och med år 1923 gällde i nu angivna hänseenden nya och utförligare, för alla tre länsstyrelserna gemensamma bestämmelser. Enligt dessa hade det anbefallts länsstyrelserna att tillse, att de medel, som av Kungl. Maj:t anvisats för ifrågavarande ändamål, i första hand komme till användning för beredande av understöd åt renskötande fjälllappar och endast med största varsamhet toges i anspråk för beredande av understöd åt andra lappar, ävensom att vederbörande fattigvårdsstyrelses beslut om meddelande av understöd åt lappar av dessa medel skulle föregås av en noggrann undersökning av det i varje fall föreliggande behovet samt slutligen att lämpliga kontrollåtgärder vidtoges beträffande understödstagarna.

Efter att vidare hava redogjort bland annat för statens verksamhet för beviljande av lån för renköp slutar den sakkunnige sin framställning rörande nu bestående förhållanden med några uppgifter rörande *de lapska understödstagarnas förhållande till den allmänna pensionsförsäkringen*. Summan av utgående pensionstillägg och understöd till lappar utgjorde år 1920 över 40,000 kronor. En jämförelse mellan de inkomna förteckningarna å pensionstagare och understödstagare gäve enligt den sakkunnige vid handen, att ett ganska stort antal personer uppbure både pension och fattigunderstöd av statsmedel.

Brister i den
nuvarande
organisa-
tionen.

De brister, som befunnits vara förenade med den på sätt nu angivits organiserade lappfattigvården, vore enligt den sakkunnige i huvudsak följande.

Det i förhållande till lappbefolkningens antal *stora antalet understödstagare*, vilket särskilt framträdde beträffande de icke renskötande lapparna, tydde på att fattigvårdsbehovet företrädesvis uppkomme därigenom att lapparna upphörde med utövande av renskötsel. Den nuvarande organisationen av understödsverksamheten fyllde icke måttet beträffande *beredande av förvärvsmöjligheter* åt lappar, som icke kunde försörja sig med renskötsel. *Lappfattigvårdens dyrhet* pekade, även med nödig hänsyn tagen till de för densamma rådande särförhållandena, på brister i fattigvårdens handhavande. Jämväl den mycket stora *ojämnheten i kostnaderna för fattigvårdens handhavande* inom de olika fattigvårdssamhällena måste — i varje fall i någon grad — antagas hänföra sig till förefintliga brister i själva organisationen, särskilt brist på effektiv inspektion. En annan egendomlighet med avseende på den lapska fattigvården, som pekade åt samma håll, vore att fattigunderstöden *till övervägande grad utginge i form av delvis försörjning eller tillfälligt understöd* — för år 1922 ej mindre än nära 88 % mot 69 % i den allmänna fattigvården. Även med beaktande av föreliggande speciella omständigheter hade man enligt den sakkunnige vid beaktande av denna skiljaktighet svårt att undgå den uppfattningen, att lapparna vant sig att, så snart ett tillfälligt behov inträdde, utan försök att själva reda upp saken gå till fattigvården och begära hjälp. Helst där staten helt och hållet eller till stor del bekostade fattigvården låge det nära till hands, att ett sådant tillvägagångssätt kunnat insmyga sig.

Såsom en brist i fattigvården måste enligt den sakkunnige vidare betecknas den förut framhållna *olikheten i organisationen mellan de särskilda länen*. I alla tre länen gällde vidare, att för närvarande *det lokala intresset vore alltför litet taget i anspråk* för fattigvården; detta sannolikt framför allt beroende på att staten bekostade en betydande del av vården och att statsbidraget icke vore så avpassat, att det främjade ett ekonomiskt handhavande. Därutinnan hade anmärkts, bland annat, att statsbidragens utmätande efter storleken av de till lapparna utgivna penningbeloppen förtoge intresset att genom ändamålsenliga anordningar åstadkomma bättre och effektivare vård åt understödstagarna eller bereda utväg för och uppkalla deras självverksamhet till sin försörjning. Härmed sammanhänge ock, att *lapparna själva stode alltför mycket utanför saken*; deras medverkan toges föga i anspråk för fattigvården, utan denna behandlades väsentligen såsom något lapparna endast såsom understödstagare vidkommande. Även i ekonomiskt hänseende utkrävdes lapparnas medverkan i alltför ringa grad, i det att de vore frikallade från skattskyldighet till såväl stat som kommun för inkomst av renskötsel. Den liknöjdhet och ansvarslöshet, som nu anförda förhållanden måste framkalla hos lapparna med avseende å deras fattigvård, kunde icke undgå att oförmånligt inverka på densamma såväl ekonomiskt som i avseende på dess effektivitet.

Fattigvårdens effektivitet kunde också knappast sägas hålla måttet, åtminstone icke i förhållande till de därav föranledda kostnaderna. Denna uppfattning om lappfattigvårdens bristande effektivitet och ändamålsenlighet gällde såväl vård i hemmet som utackordering och anstaltsvård. *Hemvården* vore, särskilt beträffande de sinnessjuka och sinnesslöa samt de orkeslösa, i hög grad otillfredsställande. Stor svårighet rådde att finna *lämpliga inackorderingshem*. Den största olägenheten vore emellertid *bristen på anstalter* för gamla och orkeslösa lappar. Det vore enligt den sakkunnige uppenbart, att då fråga vore om lapparna med deras kringflyttande liv, behovet av anstaltsvård skulle göra sig alldeles särskilt kännbart. Beredandet av en tillräckligare och bättre anstaltsvård vore också för den lapska fattigvården av så huvud-

saklig betydelse, att därförutan någon verkligt effektiv fattigvård icke kunde komma till stånd.

Med nu angivna förhållanden sammanhängde enligt den sakkunnige på det närmaste det ofullkomliga sätt, varpå det vore sörjt för möjligheterna att finna utkomst för lappar, som övergivit eller varit nödsakade att övergiva rensköt-seln. En av orsakerna till lappfattigvårdens stora frekvens vore just, att många av dem, som övergivit rensköt-seln, på grund av oförmåga att själva genom ar-bete tillgodose mer än en mindre del av levnadsbehoven måste för bristens fyl-lande anlita fattigvården.

Den sakkunnige har härefter erinrat om vissa omständigheter, som föran-ledde, att fattigvården för lapparna borde göras till föremål för särskilda åtgärder från statens sida.

Anledningar till särskilda statsåtgärder.

Därutinnan har till en början erinrats, hurusom redan för länge sedan fram-hållits, att det intrång, som lapparna lidit i sin näring genom *inskränkningen i de områden, som finge nyttjas för rensköt-seln*, varit en mäktigt bidragande faktor till fattigvårdsbehovet bland dem. På grund därav funnes så mycket mera skäl för staten att sörja för sådana anstalter, att lapparna såsom gamla och orkeslösa kunde föra ett drägligt liv. En annan anledning till särskilt kraftigt statsingripande föreläge däri att lapparna genom beskaffenheten av sitt näringsfång och naturen hos de trakter, där detta dreves, *i vida högre grad än rikets övriga innevånare riskerade att drabbas av arbetsoförmåga och fattig-vårdsbehov*. Fjällapparnas levnadssätt medförde, att de vore mycket utsatta för sjukdomar, och hos dem alstrades lätt en viss tungsinhet, som ej sällan överginge till verklig sinnessjukdom. Härtill komme, att rensköt-seln vore förenad med avsevärd *ekonomisk risk*, så att en lapp genom olyckliga yttre omständigheter kunde med en gång förlora hela sin förmögenhet och alla sina försörjningsmöjligheter. Slutligen vore att märka, att *skattetryckets storlek* i en del av lappkommunerna nödvändiggjorde en statssubvention, för att de skulle kunna bära påfrestningen av jämväl den lapska fattigvården. Slutligen ansåge sig nybyggarallmogen i de ifrågavarande trakterna i stor utsträckning icke vara pliktig eller förmögen att underhålla de lapska fattiga. Häri läge en fara för att, om lappfattigvården skulle helt överlämnas till kommunerna, den-samma skulle bliva kvalitativt mindervärdig.

De förslag, som nu av den sakkunnige framlagts till avhjälpande av berörda olägenheter och till ordnande av lapparnas fattigvård för framtiden, innebära i huvudsak följande.

Översikt över den sakkun-niges förslag.

Den sakkunnige avvisar till en början såsom otjänlig den utvägen, att sär-skilda bestämmelser icke skulle utfärdas om denna fattigvård utan att kom-munerna skulle hänvisas att i vanlig ordning söka ersättning, därest de oskä-ligt betungades av densamma. För en tillfredsställande omläggning av fattig-vården krävdes nämligen enligt den sakkunnige åtgärder, som i viss utsträck-ning måste träffa själva organisationen. Målet måste vara på samma gång att *nedbringa kostnaderna* för lappfattigvården — såväl absolut som för staten — som ock att i största möjliga utsträckning *öka effektiviteten* hos den lämnade vården. Med dessa utgångspunkter borde emellertid enligt den sakkunnige icke någon särskild lapsk fattigvård anordnas, utan i stället borde man söka så nära anslutning till den vanliga organisationen som möjligt. Det hade för övrigt i Jämtland visat sig, att den särskilda lapska fattigvården bleve såväl dyrare som mindre verksam än vanlig fattigvård. Så långt det vore förenligt

med bibehållandet av renskötseln såsom lapparnas huvudsakliga yrke, borde de inordnas i de lokala kommunerna under gemensamma rättigheter och plikter med kommunens övriga ledamöter. *Den allmänna fattigvårdslagen borde alltså gälla* för den lapska fattigvården. I överensstämmelse härmed borde primärkommunerna vara enheten för denna fattigvård. Följaktligen skulle lappförsamlingarna i Jämtland upphöra såsom enheter i dylikt hänseende. Lapparnas mantalsskrivning och kyrkoskrivning borde väsentligen ordnas på samma sätt som för rikets övriga befolkning, d. v. s. efter deras huvudsakliga bostadsort, så att de skulle skrivas inom den kommun, där vederbörande lappby hade sitt huvudviste.

I viss mån vore emellertid *särskilda anordningar* erforderliga. Dessa borde av praktiska skäl inskränkas till de kommuner, där lappar funnes till något större antal. Efter att hava avvisat framkomna förslag att, till vinnande av ökad medverkan av lapparna själva till deras fattigvård, inom varje kommun skulle inrättas en särskild fattigvårdsstyrelse med lappar som bisittare eller att visst antal lappar alltid skulle sitta i kommunens allmänna fattigvårdsstyrelse, föreslår den sakkunnige i stället, *att* uti ifrågavarande kommuner distriktsindelning enligt 19 § 1 mom. fattigvårdslagen skulle införas, därvid lapparna skulle hänföras till ett eller flera särskilda distrikt, *att* vidare för lappfattigvården skulle utses vårdare enligt 2 mom. i samma paragraf, därvid borde tillses, att inom varje lappfattigvårdsdistrikt komme att finnas vårdare av både lappar och bofasta, *att* därtill företrädesvis borde kallas ordningsmän inom lappbyarna, *att* dessa ordningsmän och vårdare skulle vara närvarande vid de sammanträden med fattigvårdsstyrelsen, då årsunderhåll för varaktigt försörjda lappar skulle bestämmas, samt *att* erforderliga bestämmelser i detta avseende skulle intagas i kommunernas fattigvårdsreglementen. I liknande syfte har vidare föreslagits, att lappfogdarna skulle var inom sitt distrikt äga att närvara och yttra sig vid de sammanträden med fattigvårdsstyrelserna, där frågor om fattigvård åt lappar förekomme, och därför borde såvitt möjligt erhålla kännedom om dessa sammanträden. Då det enligt den sakkunnige i förevarande fall vore av särskild vikt, att noggrann undersökning verkställdes till förekommande av missbruk, borde i kommunernas fattigvårdsreglementen intagas föreskrift om att vid allt beviljande av fattigvård en noggrann undersökning skulle äga rum om den nödställdes levnadsförhållanden och fattigvårdsbehov. Uppsikt över fattigvården inom kommunerna borde, förutom på vanligt sätt, utövas av lappfogdarna, som skulle hava att hos vederbörande länsstyrelse göra de anmärkningar, de kunde hava att framställa mot vården.

Beträffande *formerna för lappfattigvården* har den sakkunnige ansett, att liksom hittills understöd i hemmet borde bliva den vanligaste formen. Utackordering av äldre personer borde äga rum endast i sådana fall, då särskilda förhållanden gjorde detta försörjningssätt önskvärt, samt såvitt möjligt i lapska hem, dock alltid med iakttagande av att hemmets lämplighet vore det viktigaste kravet. Ordnande av anstaltsvården har, såsom förut antytts, av den sakkunnige ansetts vara den förnämsta av de åtgärder, som krävdes för ett ändamålsenligt ordnande av fattigvården bland lapparna. Den sakkunniges förslag i

detta hänseende går i främsta rummet ut på att *särskilda ålderdomshem* skulle inrättas för åldriga och orkeslösa fattiga lappar, ett inom varje till lappmarken hörande kommun i Norrbottens län, två eller eventuellt tre inom Västerbottens län samt tre inom Jämtlands län.

Anledningen till förslaget om inrättande av särskilda hem för lappar har främst varit, att det ur vårdsynpunkt såväl för lappar som för andra understödstagare icke vore lämpligt, att de olika befolkningselementen sammanfördes inom samma ålderdomshem. Lapparna krävde för sin trevnad större rörelsefrihet och en mindre preciserad dagordning, än som tillämpades vid de vanliga ålderdomshemmen. Över huvud borde i möjligaste mån hänsyn tagas till lapparnas före deras inträde å hemmet förda levnadssätt. — De sålunda erforderliga ålderdomshemmen borde i första hand vara avsedda för den nomadiserande lappbefolkningen men i mån av utrymme även stå öppna för andra lappar, som i levnadssätt och vanor vore jämställda med de nomadiserande. För varje hem skulle finnas en särskild styrelse, bestående av representanter för det kommunala intresset och lapparna ävensom för det allmänna. För hemmet skulle finnas ett av länsstyrelsen fastställt reglemente. I mån av utrymme borde där mot skäligen betalning kunna intagas och vårdas även bemedlade orkeslösa eller åldringar, tillhörande den nomadiserande lappbefolkningen. I övrigt skulle fattigvårdslagens bestämmelser gälla för dessa ålderdomshem. Nu befintliga, genom enskild offervillighet upprättade hem för åldriga lappar borde godtagas att tillsvidare ingå i den sålunda uppgjorda planen. Såsom arbetshem borde kunna användas samma hem som för den övriga befolkningen. Kraftigare åtgärder än dittills borde vidtagas för ett verksamt efterhållande av försunliga lapska försörjare.

Av förslaget att fattigvårdslagens bestämmelser i allmänhet skulle gälla Statsbidrag. borde följä, att kostnaderna för denna fattigvård skulle utgöras på samma sätt som vederbörande kommuns kostnader för fattigvården i allmänhet och gemensamt med dessa. Det vore alltså icke fråga om någon sådan uppdelning, att inom varje kommun lapparna skulle bestrida kostnaderna för fattigvård åt lappar och de bofasta utgifterna för fattigvården i övrigt. Vidare följde, att kommunerna för ifrågavarande fattigvård skulle hava samma rätt till gottgörelse av landsting, respektive av staten, som i allmänhet gällde enligt fattigvårdslagen. Emellertid förefunnes enligt den sakkunnige grund för fortsättning av den särställning, som statsmakterna i ekonomiskt avseende låtit lappfattigvården intaga, då staten bekostade en stor del av denna fattigvård. Skälen för denna särställning vore enligt den sakkunnige av både ekonomisk och social art.

I förstnämnda hänseende vore att märka, att då behov av fattigvård föreläge för lappbefolkningen vida utöver vad som kunde betecknas såsom det normala, lappfattigvården för vederbörande kommuner skulle komma att medföra en onormalt stor belastning. Dessa förhållanden syntes komma att fortsätta. Till belysande av förhållandet mellan kostnaderna för lappfattigvård och annan fattigvård har den sakkunnige meddelat följande sammanställning, som avser de kostnader, vilka för år 1922 skulle hava drabbat kommunerna, därest de skulle hava *i sin helhet* bekostat fattigvården.

	Kostnad för lapp- fattigvården 1922	Kostnad för allmänna fattigvården 1922
	Kronor	Kronor
<i>Norrbottens län:</i>		
Karesuando	7,127.86	2,970.—
Jukkasjärvi	31,764.52	273,882.—
Gällivare	9,650.—	313,923.—
Jokkmokk	9,809.75	134,705.—
Arjeplog	6,859.17	24,461.—
Arvidsjaur	12,500.—	91,148.—
	Summa	77,711.30
		841,089.—
<i>Västerbottens län:</i>		
Malå	10,334.45	23,537.—
Stensele	3,141.75	30,902.—
Sorsele	5,714.75	12,600.—
Tärna	3,769.36	8,599.—
Vilhelmina	12,847.78	75,126.—
	Summa	35,808.09
		150,764.—
<i>Jämtlands län:</i>		
Frostviken	6,365.—	15,900.—
Hotagen	2,630.—	5,227.—
Offerdal	4,470.—	41,726.—
Kall	2,230.—	14,015.—
Undersåker	200.—	45,269.—
Hallen	3,933.50	10,000.—
Tännäs	7,150.—	16,356.—
Storsjö	250.—	4,298.—
	Summa	27,228.50
		152,791.—

Efter en redogörelse för *skattetrycket* i de av lappfattigvården berörda kommunerna förklarar den sakkunnige, att det följaktligen för ett flertal av ifrågasvarande kommuner föreläge grundade skäl för deras fordran på statens mel-lankomst till lättande av den börda, som kostnaden för fattigvården bland lapparna skulle medföra, om den helt och hållet lades på dem. Detta gällde även om, såsom den sakkunnige i annat sammanhang föreslagit, i samband med reformeringen av fattigvården skattefriheten för renskötseln skulle upphävas; de inkomster, som därigenom skulle tillföras kommunerna, kunde nämligen icke förväntas bliva av större betydelse och skulle säkerligen icke motsvara kostnaderna för lapparnas fattigvård. För att man skulle kunna lägga på kommunerna bördan av den lapska fattigvården, krävdes alltså ett särskilt ekonomiskt tillskott för denna fattigvård, vilket måste lämnas av staten.

Den *sociala anledningen* till understöd från statens sida vore den, att det låge i lappfattigvårdens eget intresse, att statens bidrag icke upphörde, i det att det vore att befara, att en sådan indragning skulle komma att mer eller mindre gå ut över de lapska fattiga. I de flesta kommunerna vore lapparna nämligen i minoritet och hade svårt att göra sig gällande.

Emellertid borde dylikt bidrag endast utgå till de kommuner, där lappfattigvården hade en något *större omfattning*. För närvarande syntes inga andra kommuner böra komma i fråga att åtnjuta statsbidrag än de kommuner inom Norrbottens och Västerbottens län, som nu erhöle dylikt bidrag, samt de kommuner i Jämtlands län, som komme att övertaga de nuvarande lappförsamlingarnas fattigvård. De sålunda avsedda kommunerna äro de, som upptagits i nyssnämnda sammanställning. Det borde likväl icke en gång för alla fastslås,

till vilka kommuner statsbidrag skulle utgå. — Vidare borde fasthållas, att statsbidraget skulle vara ett *bidrag till de särskilda kostnader*, som den lapska fattigvården genom sin säregna natur förde med sig. Bidragets utgående eller beloppet av detsamma skulle alltså icke vara beroende av huruvida kommunen vore särskilt skattetyngd.

I främsta rummet borde statsbidrag utgå för fattiga bland *de renskötande lapparna*. Men därjämte borde bidrag utgå dels för sådana icke renskötande lappar, som på grund av hög ålder, orkeslöshet eller fattigdom upphört med renskötseln eller, ehuru till födsel och levnadsförhållanden tillhörande de renskötande lapparna, på grund av orkeslöshet eller fattigdom icke kunnat sysselsätta sig med sådan skötsel. I intet fall borde dock statsbidrag utgå till den, som hade eller haft annat stadigvarande yrke än renskötsel. Icke heller borde statsbidrag utgå för den kostnad, varför ersättning kunde uttagas av försörjningspliktig, landsting eller annan kommun; där rätt och möjlighet att uttaga sådan ersättning föreläge, borde i första hand så ske. I fråga om *statsbidragets belopp* har den sakkunnige stannat vid att föreslå, att detsamma bestämmes till två tredjedelar av fattigvårdskostnaden; den återstående tredjedelen borde vara tillräcklig för att bevara intresset hos kommunerna för ett rationellt och ekonomiskt handhavande av fattigvården. Statsbidraget borde utgå i efterskott efter ansökning, som årsvis gjordes hos länsstyrelsen. Till vinnande av erforderlig kontroll borde kommunernas ansökningar från länsstyrelserna remitteras till vederbörande lappfogdar för granskning. Avgörandet borde sedermera träffas av Kungl. Maj:t.

Den sakkunnige har i detta sammanhang upptagit frågan om en *särskild övergångsbestämmelse* med hänsyn till den nya börda, som vid bifall till detta förslag skulle åläggas lappmarkskommunerna i Jämtlands län. Därutinnan har emellertid den sakkunnige förklarat, att den lämnade utredningen angående dessa kommuners bärkraft och omfattningen av denna börda icke syntes giva anledning till några särskilda åtgärder. Den lättnad i det kommunala trycket, som på vissa håll till äventyrs kunde anses påkallad, syntes böra lämnas i annan ordning.

Vad beträffar *statsbidrag till de särskilda ålderdomshemmen för lappar* har den sakkunnige utgått från att det vore uteslutet att tänka sig upprättandet av särskilda ålderdomshem för lapska fattiga såsom ett kommunalt åliggande. Staten måste alltså åtaga sig denna angelägenhet, i följd varav anslag för ändamålet borde utgå. *Uppförandet* av nya hem borde emellertid ske successivt, och de nu befintliga, utan det allmännas medverkan tillkomna hemmen borde åtminstone tills vidare fortsätta sin verksamhet. Till tvenne av de ytterligare erforderliga ålderdomshemmen funnes vidare för ändamålet insamlade fonder. Kostnaderna för uppförandet av nya hem borde vid sådant förhållande kunna — liksom föreslagits beträffande statsbidragen till själva fattigvården — bestri- das från anslaget till fattigvården i allmänhet. Då den sakkunniges förslag beträffande fattigvårdsbidragen skulle medföra en utgiftsminskning, syntes medel till uppförande av ålderdomshemmen kunna beredas utan anslagsökning. — Därest en gång de nu befintliga enskilda hemmen icke vidare kom-

me att drivas av enskilda sammanslutningar, borde desamma övertagas av staten. Med *kostnaderna för driften* av de särskilda lapska ålderdomshemmen borde enligt den sakkunnige ordnas så, att staten bure ansvaret därför men att kommunerna för därå intagna åldringar eller orkeslösa betalade avgift, motsvarande full ersättning för vårdkostnaden. Därigenom skulle kostnaderna för driften i själva verket komma att gäldas av dem, som vore där intagna, eller av den kommun, vilken vore ansvarig för fattigvården. I vissa fall kunde det dock tänkas bliva nödigt, att staten trädde till med ett direkt anslag till anstaltens skötsel. Så borde dock ej ske utan tvingande skäl och endast efter prövning i varje särskilt fall.

Förebyggande åtgärder. Såsom förut anförts, har den sakkunnige ansett grunden för fattigvårdsbehovet för lapparna till stor del ligga i svårigheten för dem att, då de övergivit eller nödgats övergiva renskötseln, finna utkomstmöjligheter inom annat yrke. Stor vikt har också i betänkandet lagts vid förebyggande åtgärder till förekommande av fattigvårdsbehov. De åtgärder, som i sådant hänseende föreslagits, äro huvudsakligen följande. De nu för reninköp utgående statslånen åt lappar borde väsentligt höjas, och något maximum borde icke vara fastställt för dylikt lån utan åt länsstyrelserna överlämnas att efter lappfogdens förslag i varje fall efter sig företeende omständigheter bestämma lånets belopp. I syfte att underlätta möjligheten för lapparna att övergå till jordbruk med dess binärningar boskapsskötsel och fiske borde rätt att inom för ändamålet anvisade områden få sig tilldelade bostadsmöjligheter jämte vissa därmed förbundna förmåner stadgas såväl för renskötande som för icke renskötande lappar. En närmare undersökning borde verkställas rörande områden, som kunde anses särskilt lämpliga för dylika upplätelser.

Skattskyldighet för renskötseln. Den sakkunniges förslag angående upphävande av skattefriheten för renskötseln innebär, *att* statsskatt skulle utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de allmänna bestämmelserna, *att* landstingsskatt skulle utgå enligt landstingslagens bestämmelser, liksom kommunalutskylder och kommunal progressivskatt enligt därutinnan gällande bestämmelser, *att* utskylder enligt kyrkostämoförordningen skulle utgå med det undantag att de nomadiserande fjälllapparna borde vara fria från avgifter till församlingens eller skoldistriktets skolväsen, *att* lapparna skulle erlagga avgifter till prästerskapets avlöning, men *att* de skulle vara befriade från att för sin inkomst av renskötseln erlagga vägs katt.

Beträffande de motiv, som anförts för de olika punkterna i den sakkunniges nu återgivna förslag, tillåter jag mig att hänvisa till betänkandet.

Yttranden över förslaget i allmänhet. I de yttranden, som avgivits över betänkandet, har förslaget till sina allmänna grunder i stort sett vunnit anslutning. Sålunda anför *länsstyrelsen i Norrbottens län*, att länsstyrelsen icke hade många erinringar att göra beträffande de förslag, som i betänkandet framlagts till undanröjande av de missförhållanden, vilka dittilldags otvivelaktigt vidlått den lapska fattigvården. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* yttrar, att då enligt förslaget lapparnas skatte-

frihet skulle upphöra och kommunerna tillförsäkras ett om än i viss mån minskat bidrag av statsmedel, länsstyrelsen icke hade något att erinra mot en omläggning av fattigvården i enlighet med de i förslaget angivna grunderna. Visserligen komme de berörda kommunernas utgifter att ökas med förslaget, men det syntes bliva möjligt för de flesta av dem att i annan ordning få någon lindring i den sålunda ökade skattebördan. Icke heller de särskilda detaljerna i förslaget hade i allmänhet givit länsstyrelsen anledning till erinran. — Jämväl vid de sammanträden, som i Norrbottens och Västerbottens län hållits med *lapparna*, synes i övervägande grad hava uttryckts tillfredsställelse med förslaget. Sålunda hava exempelvis *skogslapparna i Malå lappby* sagt sig icke hava något att anföra rörande förslaget, så mycket mindre som de funnit, att detsamma vore väl genomtänkt och innebure de största förutsättningar för att fattiga lappar skulle erhålla god vård och skötsel. Jämväl de *kommunala myndigheterna* i nämnda båda län hava i allmänhet icke haft något att anmärka mot förslaget, som de funnit »i det hela gott och antagligt»; på sina håll har emellertid anmärkts, att förslaget skulle medföra ökade kostnader för kommunerna, i samband varmed framställdts krav på att statsbidragsandelen skulle höjas. Avstyrkande utlåtande har från dessa län inkommit allenast från *Tärna kommun*, där kommunalfullmäktige anfört, att skattetrycket för kommunens övriga medlemmar vore så högt samt kommunens tillgångar och resurser så små och begränsade, att kommunen icke hade rygg att bära en sådan påfrestning som den lapska fattigvården.

Lappfogdarna i Norrbottens och Västerbottens län ävensom *fattigvårdskon-sulenten i Luleå* hava framställt anmärkningar beträffande vissa speciella punkter men i det hela icke haft något att erinra mot förslaget.

Av *länsstyrelsen i Jämtlands län* har beträffande förslaget i allmänhet i huvudsak anförts följande:

Vad beträffade Jämtlands län hade historiska skäl bidragit till att lapparna och deras fattigvård kommit att stå vid sidan av de territoriella kommunerna, men därjämte finnes även andra, ekonomiska och sociala orsaker, vilka lett utvecklingen i samma riktning, och dessa senare förhållanden kvarstode till stor del fortfarande.

En sådan omständighet vore, att fattigvården bland lapparna hade en så väsentligt större omfattning än bland rikets befolkning i övrigt. Med avseende å nomadlapparna syntes detta faktum förklaras av nomadlivets till kropp och själ särskilt slitande natur, som gjorde ett stort antal nomadlappar oförmögna till arbete vid en ålder, då självförsörjningen eljest kunde anses såsom det normala. Understödstagarnas antal bland de renskötande lapparna överträffades dock flerfaldigt av motsvarande antal bland de icke renskötande. Anledningen därtill syntes i första hand vara, att de sålunda såsom icke renskötande betecknade lapparna till stor del vore förutvarande nomadlappar, vilka genom olyckor eller eget förvållande förlorat sina renar och därigenom kommit att sakna stödet för sin försörjning. De framlagda siffrorna syntes emellertid tyda på att, även bortsett från nyssnämnda förhållande, man hade att räkna med ett större antal understödstagare bland icke renskötande lappar än bland den svenska bofasta befolkningen i motsvarande villkor.

Gentemot uttalandet i betänkandet, att den lapska fattigvården vore särskilt dyr, har länsstyrelsen ansett kunna ifrågasättas, om denna anmärkning

vore befogad, försåvitt därmed avsåges något annat än det förut påpekade förhållandet att understödstagarnas antal vore abnormt stort. Snarare syntes man åtminstone beträffande Jämtlands län kunna säga, att de utgående understödsbeloppen för helförsörjda lappar i genomsnitt understeg vad som i de berörda kommunerna utginge till andra understödstagare med full försörjning från fattigvården.

Ett annat förhållande, som i betänkandet påpekats och som påverkat fattigvårdens ekonomi, vore det stora antalet tillfälliga understödstagare bland lapparna. Denna omständighet syntes svårigen kunna förklaras annat än dels genom mindre förmåga hos lapparna att vid övergående ekonomiska svårigheter reda sig på egen hand, eventuellt med hjälp från andra enskilda, och dels genom mindre grad av obenägenhet hos lapparna att vända sig till fattigvården med begäran om understöd, än man dittills varit van att iakttaga hos de bofasta. Möjligen kunde sistnämnda förhållande sammanhånga med att lapparna under nuvarande organisation ansett sig ha lättare att få understöd än om det skulle hava gällt att vända sig till en kommunal fattigvårdsnämnd.

Erinringarna i betänkandet om det bristande intresset för och den bristande kännedomen om understödstagarnas personliga omständigheter hos de särskilda fattigvårdsstyrelserna i lappförsamlingarna måste anses i det hela befogade, och vid den granskning, som med tillhjälp av lappfogdens ingående sakkännedom verkstälts hos länsstyrelsen, hade man i allmänhet måst inskränka sig till att söka hålla nere själva de understödsbelopp, som av fattigvårdsstyrelserna föreslagits. Frånvaron av individualiserad behandling sammanhängde med bristen på anstalter för vård av sådana understödstagare bland lapparna, som behövd intagas å ålderdomshem, samt med svårigheten att finna ställen, lämpliga för utackordering av arbetsförmögna lappar.

Tillgängliga siffror angående renantalet i Jämtlands län under de senaste åren utvisade, att renkötseln inom länet under dessa år icke gått framåt. Delvis berodde detta på särskilda förhållanden, utslaktning av förvildade renar, sjukdomar med mera, men bortsett därifrån vore det mycket svårt att förutsäga utvecklingen ens för de närmaste åren, då renkötseln som bekant över huvud vore en näring, vilken vore underkastad stora och hastiga växlingar. Det syntes dock, som om renkötseln inom länet stode vid en avgörande vändpunkt. Å ena sidan funnes på sina håll utrymme för en avsevärd tillväxt av renantalet. Å andra sidan torde lapparna i de södra delarna av länet hava att motse oundvikliga svårigheter i följd av den norska gränsspärningen och de ruinerande ersättningsbelopp, som uttoges i Norge, så snart en renhjord komme in på norsk område. Den betänkligaste omständigheten vore dock, att åtskilliga tecken tydde på att, särskilt bland de yngre lapparna, lusten för renkötseln avtagit. Det vore ont om unga driftiga renkötare, både självägande och lappdrängar. Mer och mer vande sig lapparna vid att bo i fasta bostäder, och det förefölle, som om de bofastas liv kommit lapparna för nära och blivit alltför lockande i jämförelse med det i många avseenden hårda levnads sättet som nomader.

Möjligheterna att genom lagstiftningsåtgärder motverka en dylik utveckling syntes vara mycket begränsade, såvitt det gällde de psykologiska verkningarna av den förhandenvarande bosättningen i närheten av lapparnas betesområden. De siffror, betänkandet innehölle angående understödsbehovet inom de olika kategorierna renköttande och icke renköttande lappar, visade emellertid, att den framtida utvecklingen i detta avseende komme att få stor betydelse även för den lapska fattigvården. Skulle renkötseln ytterligare gå tillbaka, vore det sannolikt, att man åtminstone under en övergångsperiod finge räkna med ökad belastning på fattigvården.

Om man nu sökte bilda sig en föreställning om verkningarna av den i betänkandet föreslagna organisationen i jämförelse med den nuvarande, kunde det sannolikt antagas, att de kommunala fattigvårdsstyrelserna skulle kunna mönstra ut en del av de tillfälliga understödstagarna, oaktat redan förut under senare år en skärpt prövning före tilldelningen av understöd blivit tillämpad. Däremot vore det knappast troligt, att kostnaderna för de nu utgående stadigvarande understöden komme att minska. Dessa understödsbelopp vore nämligen, såsom förut framhållits, ingalunda högt tilltagna.

I fråga om understödsformerna borde den nya organisationen med dess vårdare, som väl kände till understödstagarnas personliga förhållanden, kunna vara till stort gagn, då det gällde att välja den rätta understödsformen. Fattigvårdsstyrelserna borde verkställa utredning angående behovet av vårdplatser. Framför allt komme det an på, huruvida tillgång komme att finnas på platser för lapparna å ålderdomshem och på lämplig utackordering.

Vad anginge kostnaderna för den lapska fattigvården skulle denna enligt förslaget fortfarande erhålla en särställning därutinnan. Skälen för att staten allttjämt på ett särskilt sätt måste lämna bidrag till de kommuner, som det här vore fråga om, syntes fullt bärande. Frågan vore snarare, huruvida förslaget i detta avseende givit kommunerna allt vad som kunde anses nödigt för en lämplig avvägning. Omdömet härom borde väsentligen bero på, vilken omfattning den speciella lapska fattigvården komme att erhålla.

De *kommuner i Jämtlands län*, som hörts över förslaget, hava i allmänhet ställt sig avvisande mot detsamma. De skäl, som anförts för denna ståndpunkt, äro främst dels att den föreslagna utvidgningen av lapparnas skattskyldighet skulle för kommunerna bli utan betydelse, i det att lapparna sannolikt i stor utsträckning komme att underlåta att erlägga skatten, vartill komme, att renskötsel endast sällan idkades och skattskyldighet sålunda föreläge i de kommuner, som komme att få svara för fattigvården, dels att, oavsett detta, kommunernas ekonomi icke kunde bära den nya börda, som lappfattigvården skulle innebära. Av de inkomna yttrandena av sådan innebörd må återgivas följande av *kommunalfullmäktige i Åre kommun* gjorda uttalande.

Lapparnas i förslaget ofta antydda särställning vållade rätt så stora svårigheter för den lapska befolkningens likaställande i kommunalt hänseende med övriga medborgare även med den begränsning förslaget innebure. För norrlänningen i gemen, som sedan generationer haft erfarenhet av den lapska karaktären, uppställde det sig en massa tvivel därom. Kommunalfullmäktige ville visst icke påstå, att den lapska fattigvården för närvarande ej visade brister, men de trodde, att den lösning av svårigheterna, som innehölles i det föreliggande förslaget, icke vore väl funnen. Känslan av att det vore ett rent övergrepp från lagstiftarnas sida mot den enskilda kommunen att utan vidare pålägga den en dittills okänd och främmande börda torde bli svår att helt borteliminera och skulle vara av föga lycklig verkan på det samarbete mellan de statliga och kommunala institutioner, som förslaget förutsatte.

Säkert torde vara, att en lösning, som lämnat det kommunala inslaget ur räkningen, varit bäst, och det torde med största visshet kunna sägas, att en helt statlig lappfattigvård i alla avseenden varit att föredraga, helst som den föreslagna, något invecklade apparaten torde draga en betydligt större totalkostnad än vad en enkel statlig institution behövt kräva. Det orättvisa i att just fattiga norrländska kommuner skulle belastas med de ekonomiska konsekvenserna av ett experiment i en rent kulturell fråga, däri väl riket i sin helhet vore lika ansvarigt, låge i öppen dag.

Lapparna i Jämtlands län hava däremot vid sammanträden inför landshövdingen eller lappfogden i länet till övervägande flertal förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget. I anslutning till vad sålunda förekommit har *lappfogden* förklarat sig på det livligaste tillstyrka förslaget såväl med avseende på de nuvarande lappförsamlingarnas bortfallande och lapparnas kyrko- och mantalsskrivning inom vederbörande lokala kommuner och dessa kommuners övertagande av den lapska fattigvården som ock beträffande de föreslagna åtgärderna till förebyggande av lapparnas behov av understöd. Det vore lappfogdens uppfattning, att med förslaget skulle vinnas stora förbättringar. I fråga om de ekonomiska verkningarna av förslaget har lappfogden anfört, att på grund av de år 1923 meddelade nya bestämmelserna om grunderna för statsbidragen det syntes kunna ifrågasättas, huruvida ej vederbörande kommuner, trots att de nu allmänt motsatte sig förslaget, skulle komma att genom detsamma göra en vinst. Det syntes nämligen sannolikt, att, även om förslaget icke genomfördes, åtminstone fjällkommunerna i Jämtlands län ändå skulle komma att få övertaga försörjningen av de flesta understödsbehövande lapparna och detta utan att då kunna därför få påräkna statsbidrag till nu föreslaget belopp.

Den i Östersund stationerade *fattigvårdskonsulenten i åttonde distriktet* har även ansett det naturligtast och lämpligast, att lapparnas fattigvård ordnades i enlighet med de allmänna bestämmelserna. Det syntes icke utan vidare kunna tagas för givet, att kostnaderna för fattigvården skulle ökas genom förslaget eller på annat sätt ställa hinder i vägen för en sådan anordning. Samtidigt kunde en effektivare understödsverksamhet komma till stånd, och genom större planmässighet vid bidragens fördelning skulle en vidsträcktare förebyggande verksamhet möjliggöras.

Domkapitlen i Luleå och Härnösand hava i huvudsak biträtt förslaget. Luleå domkapitel har funnit de anförda skälen för den lapska fattigvårdens sammanslagning med den allmänna fattigvården övertygande. De föreslagna principerna för lappfattigvårdens omläggning vore ändamålsenliga och praktiska. Härnösands domkapitel har ansett av den förebragta utredningen framgå, att en omorganisation av den lapska fattigvården vore en tvingande nödvändighet. Genom de föreslagna åtgärderna skulle fattigvårdsväsendet vinna i effektivitet. Sistnämnda domkapitel har särskilt uttalat, att enligt dess mening lappförsamlingarna borde upphöra.

Luleå domkapitel har bifogat ett av *t. f. nomadskolinpektören, fil. doktor Erik Bergström* avgivet yttrande. Av vad däruti anförts må här återgivas följande.

Förslaget innebure otvivelaktigt i flera avseenden betydande framsteg gent emot nuvarande förhållanden. Såsom dylika vinster i förslaget vore att betrakta, *jämte* det bestämda fastsläendet av att den allmänna fattigvårdslagen borde gälla även för lapparna och att följaktligen de olika primärkommunerna i princip skulle vara skyldiga att sörja för fattigvården bland de inom desamma mantalsskrivna lapparna, *att* den för lapparna i Jämtlands län gällande indelningen i särskilda lappförsamlingar skulle bortfalla och att i överensstämmelse härmed lapparnas mantalsskrivning i samtliga län skulle ske enligt de för

mantalsskrivningen i allmänhet gällande bestämmelserna, att lappfogdarna tillades rättighet och skyldighet att följa det sätt, varpå fattigvården bland lapparna handhades, samt att de skulle äga att närvara och yttra sig vid de sammanträden med fattigvårdsstyrelserna, där frågor om fattigvård åt lappar förekomme, ävensom sist men icke minst att ett system av särskilda, med hänsyn till lapparnas säregna behov och vanor anordnade ålderdomshem för lappar skulle inrättas. Likaså vore det med avseende å frågan om kostnaderna för lapparnas fattigvård en avsevärd förbättring, att statsbidraget till samma fattigvård föresloges skola utgå allenast med en viss bråkdel av kostnaderna i deras helhet, medan en annan del alltid skulle gäldas av kommunen, att statsbidraget skulle utbetalas i efterskott enligt ett särskilt rekvisitionsförfarande, ävensom att särskilt statsanslag skulle lämnas för anläggande och drift av särskilda ålderdomshem. I kapitlet om förebyggande åtgärder vore slutligen förslaget om vissa ändringar beträffande lånen för inköp av renar av väsentligt värde. Emellertid kunde det ifrågasättas, huruvida icke i åtskilliga fall andra lösningar av förekommande problem vore att föredraga framför dem, som i förslaget angåves.

Efter att hava genomgått de särskilda punkterna i förslaget — i vilka hänseenden jag senare återkommer till yttrandet — slutar Bergström med att uttala, att förslaget, ehuru innehållande synnerligen mycket av grundläggande och bestående värde, dock icke borde i sitt nuvarande skick läggas till grund för åtgärder i ämnet utan underkastas en överarbetning i samband med den allmänna utredning rörande lappkommitténs förslag om lapparnas renskötsel m. m., vilken syntes böra företagas. Särskilt betonar Bergström behovet av ytterligare utredning angående åtgärder till höjande av lapparnas förmåga att försörja sig genom annat yrke än renskötsel.

Statskontoret har beträffande förslaget i allmänhet anfört följande:

Av vad i utredningen anförts rörande den nuvarande lappfattigvården syntes framgå, att denna fattigvård icke kunde anses vara ordnad på ett tillfredsställande sätt ävensom att densamma åsamkade statsverket alltför stora kostnader. En omorganisation av den lapska fattigvården syntes därför av flera skäl vara i hög grad påkallad. I likhet med den sakkunnige ansåge även statskontoret, att lapparnas särställning i avseende på fattigvård borde upphöra och att således lapparnas fattigvård borde i huvudsak ordnas i överensstämmelse med fattigvårdslagens bestämmelser, dock under förutsättning, att den frihet från beskattning för inkomst av renskötsel, som lapparna dittills åtnjutit, upphörde och lapparnas skatteförhållanden ordnades i huvudsak på sätt i utredningen föreslagits.

Kammarrätten har icke gjort något allmänt uttalande men beträffande de olika punkterna i förslaget i allmänhet yttrat sig i tillstyrkande riktning.

Kammarkollegium, som vad angår nu behandlade frågor yttrat sig allenast beträffande lappförsamlingarnas avskaffande, har därutinnan icke haft något att erinra mot förslaget.

Av den utredning, som förebragts av den sakkunnige, synes mig tydligt framgå, att behov föreligger av en omläggning av fattigvården för lappar. Den nuvarande ordningen har visats vara behäftad med allvarliga brister såväl i avseende på kostnaderna för som beträffande effektiviteten av den läm-

*Departementschefen
ang. förslaget
i allmänhet.*

nade vården. Båda dessa synpunkter förtjäna uppenbarligen livligt beaktande. Framför allt måste det anses påkallat att söka genomföra en sådan organisation, att de lämnade understöden mera än hittills kunna tjäna till hjälp vid återupprättande av understödstagarnas förmåga att försörja sig och de sina. Den sålunda uttalade uppfattningen har vunnit ett kraftigt stöd i de över betänkandet avgivna utlåtandena särskilt från de lokala myndigheterna, vilka starkt framhållit behovet av en snar omorganisation av den lapska fattigvården. Visserligen förhåller det sig tydligen så, att i nu angivna hänseenden åtgärder till förebyggande av fattigvårdsbehov äro av minst lika stor betydelse som fattigvårdens organisation. Detta förhållande har ock av den sakkunnige beaktats, såsom framgått av hans förslag i dessa hänseenden. Dylika åtgärder är jag emellertid icke i tillfälle att nu föreslå; de torde böra ses i sammanhang med den nya lagstiftning om lapparnas renskötsel m. m., vartill förslag avgivits av 1919 års lappkommitté, vilket förslag för närvarande är under överarbetning inom socialdepartementet. Då något nödvändigt samband icke består mellan fattigvårdens organisation och dylika förebyggande åtgärder, har jag dock ansett mig icke böra låta anstå med framläggande av förslag i förstnämnda fråga; detta med hänsyn till det nyss påpekade starka behovet av ingripande därutinnan.

Den plan för nyorganisationen, som framlagts av den sakkunnige, har, såsom framgått av redogörelsen för de avgivna yttrandena, i huvudsak vunnit anslutning från vederbörande myndigheter och intresserade. Ett mera kraftigt och allmänt motstånd har kommit till synes egentligen endast från de kommuner inom Jämtlands län, vilka genom fattigvårdens överförande till dem från de särskilda lappförsamlingarna skulle komma att betungas med kostnader för densamma. Visserligen är det sant att för dessa, liksom för vissa kommuner särskilt i Västerbottens län, förslaget, åtminstone till en början, skulle medföra ökade kostnader. Det må emellertid erinras, att sammanlagda kostnaderna för lappfattigvården i Jämtlands län under budgetåret 1925—1926 utgjorde omkring 24,000 kronor och att enligt förslaget blott $\frac{1}{3}$ av kostnaden skulle komma på kommunerna. Genom en övergångsordning, på sätt jag i det följande ämnar föreslå, torde vidare de olägenheter, som dessa merkostnader skulle medföra, kunna väsentligen avlägsnas. Det är även min förhoppning, att den nya organisationen småningom skall leda till en minskning av fattigvårdsutgifterna i deras helhet, vilken minskning uppenbarligen kommer jämväl dessa kommuner till godo. Det motstånd förslaget rönt från nu angivna håll synes mig alltså icke böra tillmätas avgörande betydelse.

Till den uppfattning om förslagets ändamålsenlighet, som sålunda övertvägande kommit till synes, ansluter jag mig alltså. Grunden för nyorganisationen synes mig följaktligen böra vara, *att* lappfattigvården organiseras enhetligt över hela området, *att* organisationen göres i största möjliga mån likartad med den allmänna fattigvården, *att* primärkommunerna följaktligen bliva bärare av jämväl ifrågavarande fattigvård, *att* sålunda de särskilda lappförsamlingarna upphöra och *att* slutligen staten bidrager såväl till kostnaderna för fattigvården som till anskaffande av ålderdomshem för lappar. I enlighet

härmed tillstyrker jag, att sakkunnigförslaget lägges till grund för framställning till riksdagen.

En förutsättning för förslaget genomförande torde emellertid böra vara, att lapparnas skattefrihet för inkomst från renskötsel skall upphöra. Uppfattningen om det olämpliga i gällande undantagsföreskrifter härutinnan torde vara allmän och synes vara omfattad jämväl av flertalet av lapparna själva. Senare i dag torde chefen för finansdepartementet komma att i detta hänseende framlägga förslag, i huvudsak överensstämmande med den sakkunniges hemställan.

Beträffande vissa punkter, där erinringar framställts i de avgivna yttrandena och jämkning i förslaget i anledning därav synes påkallad, torde jag nu få lämna en närmare redogörelse. I de hänseenden, vari jag icke kommer att yttra mig, ansluter jag mig i allt väsentligt till de grunder för förslaget, för vilka i det föregående redogjorts.

Vid behandlingen av särskilda punkter i förslaget torde jag till en början få beröra den med kommunernas övertagande av lappfattigvården nära sammanhängande frågan om lapparnas — och närmast då jämtlandslapparnas — mantals- och kyrkoskrivning. I förstnämnda hänseende gäller för Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker enligt § 16 mom. 1 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning, att den del av lappbefolkningen, som kringflyttar utan stadiga boningsplatser, skall mantalsskrivas stam- eller byvis samt att till mantalsskrivningen skall uppgivas och i mantalslängden antecknas varje persons nationalitet och språk. Beträffande lapparna i Jämtlands län hade ursprungligen bestämmelserna om mantalsskrivning av skilda orsaker icke kommit till tillämpning och lapparna således icke alls mantalsskrivits. Enligt länsstyrelsens förordnande hava emellertid sedermera, såsom förut anförts, från år 1912 dessa lappar blivit mantalsskrivna inom vissa bestämda kommuner, allt efter de lappbyar de tillhöra, och för varje kommun hava de sammanförts i en särskild längd. Dessa bestämmelser tillämpas både för nomadiserande och bofasta lappar, vilket gör att beträffande dessa senare mantalsskrivningsorten icke alltid sammanfaller med bostadsorten.

Den sakkunnige har nu föreslagit, att samma bestämmelser, som enligt mantalsskrivningsförordningen gälla för de nomadiserande lapparna i de två nordligaste länen, skulle tillämpas även beträffande Jämtlands län, så att också där dessa lappar skulle mantalsskrivas inom den kommun, där vederbörande lappby har sitt huvudviste. De lappar, som upphört med renskötseln och vore boende på en bestämd plats, borde givetvis enligt vanliga regler mantalsskrivas inom de kommuner, där de vore boende. I mantalslängden borde enligt förslaget lapparna föras särskilt för sig, skilda från den övriga befolkningen; därigenom skulle genomförandet av de särskilda anordningarna beträffande den lapska fattigvården väsentligen underlättas.

Mot den sakkunniges förslag i detta hänseende har erinran framställts av kammarrätten.

Kammarrätten har visserligen uttalat, att det syntes önskvärt, att i fråga om lapparnas mantalsskrivning samma regler komme att tillämpas i de tre

Särskilda
punkter i
förslaget.

Lapparnas
mantals- och
kyrkoskriv-
ning.

ifrågavarande länen, ävensom att kammarrätten föreställde sig, att förhållandena icke vore så olika, att icke detta önskemål skulle kunna uppfyllas. Därvid hade man säkerligen att utgå från indelningen i lappbyar såsom en lämplig grund för mantalsskrivningen. Efter erinran att med lappby förstodes den trakt, där vissa lappar ägde med ensamrätt uppehålla sig under varje tid av året, har kammarrätten uttalat, att därest lappby till sina gränser sammanföle med eller inginge såsom en del i en socken, det utan vidare syntes vara klart, att de till lappbyn hörande lapparna skulle mantalsskrivas inom denna socken. Emellertid har kammarrätten i anslutning till uttalande av länsstyrelsen i Jämtlands län påpekat, att det kunde inträffa, att en lappby sträckte sig över två eller flera socknar. En noggrann tillämpning av nyssnämnda regel skulle i ett sådant fall föra med sig, att samtliga till lappbyn hörande lappar komme att mantalsskrivas i den socken, som inom sig hade lappbyns huvudviste. Detta resultat syntes emellertid icke stå i överensstämmelse med mantalsskrivningsförordningens bestämmelser att envar skall mantalsskrivas, där han är eller anses vara bosatt. I dylika fall syntes det icke återstå annat än att såvitt möjligt tillämpa mantalsskrivningsförordningens allmänna regler, vilket innebure att avgörande skulle för varje lapp vara, varest inom lappbyn han kunde anses hava sitt hemvist. I anslutning till uttalande av nyssnämnda länsstyrelse har kammarrätten ansett, att även om någon bosättning i egentlig mening icke förekomme inom detta område, förhållandena dock vore sådana, att lappen kunde sägas vara lokaliserad någonstädes inom lappbyn. Avgörande härvidlag bleve den plats, som vore hans »huvudkätplats» d. v. s. den plats, där de av hans tillhörigheter funnes, som icke medfördes å vandringarna, såsom fasta kåtor, visthus och dylikt. Lappbyns ordningsman, vilken det ålåg att närvara vid mantalsskrivningarna, syntes därvid kunna lämna erforderliga upplysningar. Beträffande förslaget om att lapparna skulle i mantalslängderna uppföras särskilt för sig har kammarrätten anfört, att intet vore att erinra däremot, såvitt gällde de nomadiserande lapparna. Därest mantalsskrivningsområdet omfattade flera lappbyar, syntes lapparna lämpligen böra sammanföras byvis.

Över vad kammarrätten sålunda föreslagit hava yttranden inhämtats från vederbörande *länsstyrelser*, efter häradsskrivarnas hörande, och *domkapitel*. De i anledning härav inkomna yttrandena innehålla i huvudsak följande.

I allmänhet tillstyrkes förslaget att mantalsskrivningsförordningens bestämmelser skola i så stor utsträckning som möjligt tillämpas, d. v. s. att var lapp skall skrivas, där *han* är eller anses vara bosatt. Från olika håll i Västerbottens och Norrbottens län har upplysts, att denna ordning redan tillämpas därstädes och att någon svårighet att bestämma hemvist för lapparna icke yppat sig. Blott från pastores lapponum i lappförsamlingarna i Jämtlands län har enstämmt yrkats, att den nuvarande ordningen måtte få bestå. — På sina håll har yrkats, att lappordningsmännen skulle vara skyldiga att närvara vid mantalsskrivningen. I fråga om förslaget att lapparna alltjämt skola föras för sig stam- eller byvis hava i någon mån olika meningar gjort sig gällande; *länsstyrelsen i Norrbottens län* yrkar, att denna regel skall gälla blott för lappar, tillhörande lappbyar.

Departementschefen.

Frågan om flyttlapparnas mantalsskrivning synes, såsom av de återgivna yttrandena torde framgå, lämpligen böra lösas i den av kammarrätten angivna riktningen. Efter samråd med chefen för finansdepartementet har jag sålunda funnit, att de ändringar böra vidtagas i mantalsskrivningsförordningen, som

erfordras för genomförande av detta förslag. Chefen för finansdepartementet torde senare komma att göra hemställa i sådant hänseende.

Vad beträffar frågan om kyrkoskrivningen sammanhänger den icke oskiljaktigt med fattigvårdsfrågan. Med framläggande av förslag i detta hänseende torde alltså tills vidare kunna anstå. Då frågan i viss mån är av betydelse beträffande lapplagstiftningen i allmänhet, synes ett dylikt uppskov ur andra synpunkter lämpligt. Fornligt beslut om upphävande av de jämtländska lappförsamlingarna torde alltså icke behöva fattas i detta sammanhang.

I fråga om den sakkunniges i det föregående återgivna förslag beträffande lapparnas medverkan inom lappfattigvården har från ett håll, nämligen *Frostvikens kommun*, föreslagits, att fattigvården bland lapparna skulle handhas av en särskild fattigvårdsstyrelse, sammansatt av församlingens pastor, distriktets landsfiskal och lappfogden samt lappbyarnas ordningsmän. Såsom skäl härför har anförts, att, då lapparnas levnadsförhållanden vore mycket olika de bofastas, en rationell fattigvård bland lapparna måste kräva särskilda åtgärder.

Lapparnas medverkan inom fattigvården.

Karesuando kommun har ansett, att minst två renskötande lappar borde vara invalda i fattigvårdsstyrelsen, då de besutte en mera ingående kännedom om sina medfränders levnadsförhållanden än de bofasta i allmänhet.

Kammarrätten har anført, att de av dessa kommuner framförda skälen otvivelaktigt i viss mån ägde giltighet. Det syntes dock kammarrätten, i betraktande av vad den sakkunnige i detta avseende anført, lämpligast att några särskilda föreskrifter om fattigvårdsstyrelsernas sammansättning icke gäves. Såsom i utredningen framhållits, borde kommunen vara oförhindrad att bland sina medlemmar till ledamöter utse dem, som funnes därtill mest lämpade, utan avseende på nationalitet. Funnes lappar, som ansåges lämpliga, vore det givetvis en fördel, om sådana även komme med i styrelsen.

Till vad kammarrätten sålunda anført ansluter jag mig och finner alltså icke skäl att i nu berörda hänseenden göra ändring i den sakkunniges förslag. Jag ber i detta sammanhang att få omnämna, att Kungl. Maj:t alltsedan år 1923 i samband med beslut om understöd åt fattiga lappar inom Norrbottens län plägat föreskriva, att i fattigvårdsstyrelsernas överläggningar och beslut om utdelning av dylika understöd skulle deltaga lappfogden i distriktet, där så kunde ske, samt ordningsmännen inom vederbörande lappbyar. Tidigare har Kungl. Maj:t plägat föreskriva, att i dylika beslut skulle deltaga minst tre icke understödstagande lappar, därav minst två nomadlappar.

Departementschefen.

Beträffande förslaget om att lapparna obligatoriskt skulle hänföras till särskilda fattigvårdsdistrikt samt att speciella regler skulle gälla beträffande utseende av vårdare, har *länsstyrelsen i Norrbottens län* hemställt, huruvida icke åt ordningsmännen, när dessa utsetts till vårdare, kunde anförtrors att i trängande fall föranstalta om fattigvård åt nödställd nomadlapp, således samma befogenhet som 24 § fattigvårdslagen inrymmer åt ordföranden i fattigvårdsstyrelse och andra i lagrummet angivna personer. Bestämmelse därom kunde lämpligen finna plats i fattigvårdsreglementet för vederbörande kommun.

Liknande hemställan har gjorts av *lappfogden i Norrbottens läns södra distrikt* beträffande vårdare i allmänhet.

Lappfogden i Västerbottens län har ifrågasatt, huruvida det med hänsyn till ordningsmännens tjänstäligganden enligt lapplagen och byordningen ävensom deras egna flyttningar med renar lämpligen läte sig göra att pålägga dem den ifrågakommande befattningen. Sannolikt bleve uppdraget till hinder i tjänsten och för de till följd av nomadlivet nödiga flyttningarna mellan olika orter. Bättre vore att låta tillsyningsmännen bliva vårdare, men allra lämpligast syntes vara att därtill utse särskilda personer.

Kammarrätten har ansett, att med hänsyn till vad *lappfogden i sistnämnda län* anfört den föreslagna bestämmelsen om företräde för ordningsmännen vid utseende av vårdare icke borde upptagas. I övrigt har *kammarrätten* icke haft något att erinra mot ifrågavarande, av den sakkunnige föreslagna bestämmelser.

Det av länsstyrelsen i Norrbottens län framställda förslaget om befogenhet för ordningsmännen, när dessa utsetts till vårdare, att i vissa fall föranställa om fattigvårds meddelande har syntes *kammarrätten* värt synnerligt beaktande. Dock förefölle det, som om dylik befogenhet borde tillkomma vårdare i allmänhet. För ett genomförande därav erfordrades ändring av 24 § fattigvårdslagen.

Departementschefen.

I förevarande punkt biträder jag den sakkunniges förslag allenast med den föreslagna jämkningen i avseende å företrädesrätt för lappordningsmän att utses till vårdare. Någon ändring av 24 § fattigvårdslagen finner jag icke i detta sammanhang böra vidtagas.

Lappfogdarnas närvaro vid fattigvårdsstyrelsernas sammanträden, m. m.

Gent emot den sakkunniges förslag att *lappfogdarna* var inom sitt distrikt skulle äga att närvara och yttra sig vid de sammanträden med fattigvårdsstyrelserna, vid vilka frågor om fattigvård åt lappar förekomme, samt att de för den skull såvitt möjligt borde erhålla kännedom om dessa sammanträden, har erinrats, att av en dylik bestämmelse lätteligen skulle föranledas ökade kostnader för statsverket.

Även *kammarrätten* har på anförda skäl avstyrkt ifrågavarande förslag, men däremot tillstyrkt förslaget om *lappfogdarnas* tillsyn över *lappfattigvården*, vilken tillsyn finge antagas bliva till gagn särskilt för *lapparna*.

Departementschefen.

Den sakkunniges förslag innebär uppenbarligen icke, att *lappfogdarna* skola närvara vid *alla* sammanträden med fattigvårdsstyrelserna, vid vilka frågor om understöd åt lappar förekomma. Meningen är blott att föreskriva, att fattigvårdsstyrelserna skola lämna *lappfogdarna* upplysning om dessa sammanträden. Då jag i likhet med den sakkunnige anser det vara av stor betydelse för en god kontroll över *lappfattigvården*, att *lappfogdarna* hava tillfälle att öva uppsikt däröver, biträder jag den sakkunniges förslag i detta hänseende. I instruktionell väg kan sedan föreskrivas, att *lappfogdarna* huvudsakligen böra kombinera deltagandet i dessa sammanträden med sina resor för annat ändamål och att de alltså icke få begagna den ifrågasatta rätten på sådant sätt, att

oskäligen kostnader uppkomma. Tillika bör tillses, att lappfogdarnas resor för ifrågavarande ändamål ske i samförstånd med vederbörande fattigvårdskonsulenter, så att icke dubbelkontroll uppkommer. Ävenledes ansluter jag mig till förslaget att det i instruktionsväg skall åläggas lappfogdarna att meddela länsstyrelserna och fattigvårdsinspektionen råd och upplysningar rörande lappfattigvården.

Såsom inledningsvis erinrats, har den sakkunnige föreslagit, att vid allt beviljande av fattigvård, även sådan av tillfällig beskaffenhet, en *noggrann undersökning* skall äga rum rörande den nödställdes levnadsförhållanden och fattigvårdsbehov. I regel borde den vårdare, som haft eller bort hava fallet under behandling, eller vederbörande lappordningsman höras i ärendet. Bestämmelser i sådant med flera liknande hänseenden borde intagas i kommunernas fattigvårdsreglementen. Dessa förslag hava föranletts av den ovanligt höga andel av lappfattigvården, som den s. k. tillfälliga vården utgör, och av erfarenheten att dylik tillfällig vård ofta beretts alltför lättvindigt.

*Formerna
för beviljande av
tillfällig
fattigvård.*

Statens fattigvårdskonsulent i Luleå har ansett de sålunda föreslagna bestämmelserna något stränga; man kunde enligt honom befara, att dessa skulle, omsatta i praktiken, verka försvårande för arbetet och möjligen även bliva till skada för de hjälpbehövande.

Kammarrätten har erinrat om stadgandet i 25 § fattigvårdslagen, som innehåller, att innan fråga om beviljande av fattigvård avgöres, fattigvårdsstyrelsen skall göra sig noga underrättad om den nödställdes levnadsförhållanden och fattigvårdsbehov samt undersöka, huru detta behov kan på lämpligaste sätt avhjälpas. Då detta stadgande syntes vara fullt tillräckligt i förevarande hänseende, har kammarrätten ansett den ifrågasatta avvikelserna från de allmänna reglerna vara onödig.

Även om jag delar kammarrättens uppfattning att något tillägg till fattigvårdslagen i förevarande hänseende icke lämpligen bör ske, vilket ej heller av den sakkunnige föreslagits, synes det mig vara av vikt, att något göres för att ytterligare inskräpa vikten av en noggrann prövning före beviljande av tillfällig fattigvård. I sådant avseende vill jag emellertid erinra, att vissa bestämmelser beträffande en dylik prövning finnas intagna i de av statens fattigvårdsinspektör utarbetade normalreglementena för fattigvården. Motsvarande bestämmelser torde böra gälla i fråga om meddelande av fattigvård åt lappar och sålunda, där så icke redan skett, intagas i kommunernas fattigvårdsreglementen. Givetvis bör också vid prövning av ansökningar om statsbidrag noga aktgivas på huruvida understöd beviljats på bristfällig utredning eller i fall, då tillräcklig anledning därtill icke förelegat. I annat sammanhang torde jag få tillfälle framhålla, att en prövningsrätt i dylikt hänseende måste förbehållas

Departementschefen.

Den sakkunniges förslag att utackordering av lappar såvitt möjligt skulle huvudsakligen ske i lapska hem har avstyrkts av *lappfogdarna i Norrbottens*

Lappfattigvårdens former.

norra och södra distrikt, jokkmokkslapparna, Arjeplogs kommun och pastor därstädes samt länsstyrelsen i Norrbottens län. Som skäl härför har nämnda länsstyrelse anført bland annat:

Inackordering av en gammal orkeslös lapp hos renskötande lappar måste på grund av dessas nomadiserande och besvärliga liv vara olämplig. De bofasta lapparnas hem och levnadsförhållanden präglades, i de allra flesta fall åtminstone, icke av en sådan ordning och burgenhet, att den gamle lappen där kunde förväntas få behövlig omvårdnad på ålderdomens dagar. Befaras kunde, att vårdhemmet frestades att mera se på den inkomst inackorderingen tillförde huset än på ett nöjaktigt tillgodoseende av den vårdade. Att döma av det förhållandet att lappar, vilka själva ombesörjde vården av sjuka och gamla, som icke kunde följa med på flyttningarna, i regel anförtrodde denna åt icke lapska hem, syntes icke heller bland lapparna själva förefinnas någon allmänna önskan om lapska vårdhem. I varje fall borde en viss valrätt mellan erbjudna inackorderingsställen kunna medgivas understödstagaren.

Kammarrätten har härutinnan erinrat om föreskriften i fattigvårdslagens 29 §, där det heter, att utackordering av behövande får ske endast till personer, rörande vilkas lämplighet samt förmåga att uppfylla de skyldigheter som för vart fall åläge dem fattigvårdsstyrelsen genom föregående undersökning gjort sig förvissad. Detta stadgande har syntes kammarrätten så allmänt avfattat, att detsamma med fördel kunde tillämpas även med avseende på den lapska fattigvården. I anledning av vad som anförts i nu återgivna yttranden har kammarrätten alltså avstyrkt förslaget i förevarande del.

Departementschefen.

Såsom den sakkunnige anført, är det givetvis av stor betydelse, att fattigvårdens omhändertagande av lapparna ordnas så att de kunna känna viss grad av trevnad. Ur denna synpunkt är det uppenbarligen lämpligt, att de icke ryckas ur den för dem vanliga miljön, utan att de alltså få kvarstanna i ett lapskt hem. Men å andra sidan synas talande skäl hava anförts för att en regel, som helt allmänt stadgade att företrädesvis lapska hem skulle komma till användning, ofta skulle kunna verka olämpligt. På grund härav synes mig någon bestämd regel i detta hänseende icke böra uppställas. Emellertid är det uppenbart, att vid tillämpningen av 29 § fattigvårdslagen stor hänsyn bör tagas till att — vid i övrigt lika förhållanden — ett lapskt hem i vissa hänseenden får anses äga företräde i fråga om lämplighet såsom utackorderingsställe. Anvisningar härutinnan torde lämpligen böra meddelas i vederbörande fattigvårdsreglementen.

Till det av den sakkunnige framlagda förslaget om inrättande av särskilda ålderdomshem för lappar anholder jag att få återkomma i samband med behandlingen av frågan om statsbidrag till lapparnas fattigvård.

Statsbidrag till vårdkostnaden.

De över den sakkunniges förslag hörda myndigheterna äro utan undantag av den uppfattningen, att statsbidrag bör liksom förut utgå för den lapska fattigvården. Från en del håll hava dock gjorts invändningar beträffande de särskilda momenten i förslaget.

a) För vilka lappar bör bidrag utgå?

Vad då först beträffar frågan, för vilka lappar statsbidrag bör utgå till fattigvården, innebär den sakkunniges förslag, såsom förut erinrats, att stats-

bidrag skulle utgå för lappar av följande tre kategorier nämligen 1:o) renskötande lappar, 2:o) lappar, vilka på grund av hög ålder, orkeslöshet eller fattigdom upphört med renskötelsen, och 3:o) sådana lappar, vilka, ehuru genom födsel och levnadsförhållanden tillhörande de renskötande lapparna, på grund av orkeslöshet eller fattigdom icke kunnat driva renskötelse. I intet fall skulle dock statsbidrag utgå, om lappen i fråga hade eller haft annat stadigvarande yrke än renskötelse.

Härutinnan har *länsstyrelsen i Norrbottens län* anfört, att det icke syntes länsstyrelsen riktigt, att statsbidrag finge utgå till sistnämnda kategori.

Den därför givna definitionen syntes länsstyrelsen så pass obestämd, att riktig klarhet icke kunde ernås över vilken del av den lapska befolkningen, som därmed avsåges. Inom definitionen kunde sägas inrymmas så gott som alla av lapsk stam, som icke levat på jordbruk eller annat stadigt yrke, och kommunerna skulle nog icke underlåta att söka få in de flesta av sina lapska understödstagare under denna kategori, försök som länsstyrelsen måhända icke komme att få så lätt att rättvisligen pröva. Den motivering, som i utredningen föreging förslaget om statsbidrag, syntes länsstyrelsen tvärtom tala för att icke andra än renskötande och f. d. renskötande lappar och deras familjer borde komma i fråga, då det gällde statsbidrag till fattigvården. Endast dessa hade intagit den särställning i fråga om frihet från beskattning och i levnadsförhållanden utanför det ordnade samhällets förmåner, som till dels motiverade ett fortsatt statsbidrag till lappfattigvården. Övriga tillhörande den lapska folkstammen hade så pass närmat sig eller i allt fall haft tillfälle att närma sig den svenska befolkningen i levnadsvanor och i delaktighet uti samfundsförmåner, att någon grund för samhällets rätt till bidrag för deras fattigvård icke kunde anses föreligga; detta så mycket mindre som förslaget innebure, att statsbidraget skulle utgå för all fattigvård, såväl tillfällig som varaktig, en anordning varemot länsstyrelsen — med nu angiven reservation — icke hade någon erinran. Om sorgen om att icke staten bleve alltför hårt och otillbörligt betungad styrkte jämväl länsstyrelsen i den sålunda bestämt intagna ståndpunkten.

Jämväl *lappfogden i Norrbottens läns södra distrikt* har anslutit sig till denna mening, under anförande att om det funnes möjlighet att erhålla bidrag till även denna kategori av lappar, det skulle gå att erhålla bidrag till snart sagt alla lappar, vilka ej vore ägare eller brukare av jordbruksfastighet. Om de flesta bofasta lappar kunde man nämligen säga, att de genom födsel och levnadsförhållanden tillhörde de renskötande lapparna, liksom att de på grund av fattigdom, i detta fall väl bristen på renar, ej kunnat driva renskötelse. Ännu *stadigvarande yrke* än renskötelse hade väl få lappar utom sådana, som brukade jordbruksfastighet; de flesta bofasta lappar levde ju av tillfälliga arbeten, fiske, jakt, avkastning av renar, som de hade i vård hos renskötande lappar, o. d.

Å andra sidan hava *från lapparnas sida* krav framställts på en vidare utsträckning av bidragsrätten. Sålunda hava *lapparna i Arvidsjaur* yrkat, att statsbidrag måtte kunna utgå även till exempelvis sådana lappar, som upphört med renskötelsen och nu hade ett litet skogstorp men ej fullt kunde försörja sig därpå. *Fattigvårdsstyrelsen i Jukkasjärvi* har yrkat, att bidrag måtte utgå för alla dem, som i kyrkoböckerna vore uppförda såsom lappar. *Arjeplogs*

kommun har yrkat, att barn till renskötande lappar måtte likställas med dessa, även om de ej själva vore renskötande.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har icke heller ansett den föreslagna gränsen lämplig utan avstyrkt den föreslagna bestämmelsen om att statsbidrag icke skulle utgå, därest lappen hade eller haft annat stadigvarande yrke. Enligt förslaget, anför länsstyrelsen, skulle fattigvård till en före detta renägare, vilken under en följd av år dragit sig fram på skötseln av en lägenhet, icke medföra statsbidrag. Enligt hittillsvarande erfarenhet hade just denna kategori tillhört de mest understödsbehövande. Då det vore sannolikt, att sådana övergångsformer mellan renskötseln och annan näring bleve vanliga under de närmaste åren, hade frågan en ganska stor betydelse. Ätminstone under någon tid framåt komme säkerligen att beträffande dylika f. d. renskötande lappar finnas samma behov av statsbidrag som i fråga om de renskötande.

Kammarrätten har ansett, att det av länsstyrelsen i Jämtlands län framställda förslaget innebure en väl stor utvidgning av statens bidragsskyldighet. I huvudsaklig överensstämmelse med vad den sakkunnige anført ansåge kammarrätten, att om en lapp nedsatt sig i en kommun såsom idkare av annat yrke än renskötsel, han borde vara fullt likställd med kommunens övriga ledamöter, ävensom att förhållandet borde vara enahanda, om lappen visserligen idkade renskötsel men tillika bedreve ett annat yrke, som gäve honom en väsentlig del av hans levebröd. Definitionen å de icke nu eller tidigare renskötande lappar, som enligt den sakkunnige skulle få statsbidrag, vore oklar och ägnad att ge upphov till olika tolkningar. Det kunde därför ifrågasättas, om man icke lämpligen borde frånskilja denna kategori och således uppställa såsom regel, att bidrag finge utgå endast då fråga vore om fattigvård åt renskötande och före detta renskötande lappar.

T. f. nomadskolinsepektören har förordat, att statsbidrag i regel skulle utgå endast till sådana lappar eller deras familjer, vilka antingen bedreve fjäll- eller skogsrenskötsel eller vilka på grund av sjukdom, orkeslöshet eller ålderdom upphört med renskötseln och *vore varaktigt oförmögna till arbete*; dock att, då synnerliga skäl föreläge, statsbidrag borde kunna utgå även till andra lappar, vilka med hänsyn till sina levnadsförhållanden stode nära de renskötande lapparna och vore *intagna på särskilt lapskt ålderdomshem*. I dessa hänseenden har anförts i huvudsak följande.

Fattigvårdsbidrag borde utgå till alla slag av renskötande lappar. De icke renskötande lapparna överensstämde i sina levnadsvanor i allt väsentligt med den rent svenska befolkningen i de trakter, där de hade sin boningsort. Något skäl att till fattigvården bland dessa lappar lämna ett särskilt statsbidrag funnes i princip icke, om än givetvis vissa gränsfall kunde framdragas, rörande vilka ett ställningstagande kunde medföra någon svårighet. Det måste även betecknas såsom direkt skadligt för främjande av en god och naturlig samvaro och förståelse mellan de olika folkelementen, att en viss ras såsom sådan erhöle en privilegierad ställning. Vissa förhållanden inom Jämtlands län manade till allvarlig eftertanke i detta avseende. — Det kunde visserligen från särskilda synpunkter anses motiverat att, såsom den sakkunnige föreslagit, från rätt till statsbidrag utesluta de renskötande lappar, vilka tillika hade annat yrke. Däremot syntes det icke riktigt att även sådana

renskötande lappar, som förut haft annat stadigvarande yrke än rensköttsel, skulle undantagas från rätten till statsbidrag. Det saknades nämligen icke exempel på att en lapp, som i ungdomen varit jordbrukare, timmerarbetare eller dylikt, sedan han sparat ihop en del penningar övergivit sitt gamla yrke och blivit uteslutande renskötare. En sådan lapp borde uppenbarligen kunna bliva delaktig av statsbidrag. Beträffande lappar, som upphört med renskötseln, syntes rätten till statsbidrag böra inskränkas till dem, som på grund av *varaktig oförmåga* till arbete upphört därmed. Däremot borde från sådan rätt uteslutas de lappar, som allenast på grund av *fattigdom* upphört med renskötseln. Dessa stode på ett helt annat plan än de till arbete oförmögna. Fattigdomen i och för sig varken nödvändiggjorde organiskt, att vederbörande upphörde med renskötseln, eller hindrade, att han ginge över till ett annat yrke. Om en renskötande lapp beslöte sig för att övergiva renskötseln, syntes det från både allmän nationalekonomisk och kommunal synpunkt vara den angelägnaste omsorgen, att han fortast möjligt skulle komma över i ett annat lämpligt yrke, i vilket han kunde göra sig nyttig och bidra till sin försörjning. Sakkunnigförslaget syntes emellertid anse såsom normalt ett slags mellanstadium, då vederbörande varken vore renskötande eller övergått till annat stadigvarande yrke. Det vore emellertid en av de största uppgifterna för lappolitiken att utplåna denna övergångsklass. Varje åtgärd, som i någon mån kunde låsa fast individerna vid mellanstadiet, syntes alltså böra kategoriskt förkastas, enär den med visshet kunde väntas i längden mera skada än gagna dem det gällde. Det bleve, om förslaget genomfördes, nära nog ett intresse för kommunerna att hålla kvar de lappar, som övergivit renskötseln, på en improduktiv nivå, enär kommunerna, så fort lappen finge ett bestämt yrke, genast bleve utan statsbidraget och ensamma finge sköta om fattigvården. — Emellertid finnes vissa undantagsfall, då en icke renskötande lapp kunde vara av behov av den speciellt avpassade vård, som vore avsedd för de renskötande. Detta behov kunde emellertid i regel endast tillgodoses på sådana särskilda lapska ålderdomshem, som av den sakkunnige föreslagits. Det syntes därför ur humanitär synpunkt vara motiverat, att statsbidrag till andra lappar än renskötande utginge endast då de vore intagna på sådana hem.

Vid övervägande ur olika synpunkter av den nu behandlade frågan har jag kommit till den uppfattningen att, i enlighet med vad den sakkunnige anført, de speciella omständigheter, som kunna motivera ett särskilt statsbidrag, hänföra sig till utövande av rensköttsel med därav föranledda nomadiserande levnadssätt och särskilt stora fattigvårdskostnader. Jag kan alltså ej ansluta mig till kravet på att statsbidrag skulle kunna utgå för lappar i allmänhet eller för sådana med annat stadigvarande yrke än rensköttsel. Kostnaden för vård åt lappar, som ej omfattas av detta förslag, synes böra bestridas enligt vanliga grunder.

Vad angår det närmare utförandet av den nyssnämnda huvudregeln synas mig starka skäl föreligga för vidtagande i huvudsak av de av t. f. nomadskolinspektören föreslagna jämkningarna i sakkunnigförslaget. Den omständigheten att vederbörande *tidigare* — enbart eller jämsides med renskötseln — utövat annat yrke synes mig alltså icke böra i och för sig utesluta från bidragsrätt; dock bör naturligen icke alltid den, som helt nyligen upphört med annat yrke och skaffat sig några renar, betraktas som enbart renskötande. Däremot kan jag icke finna det vara lämpligt, att bidrag utgår för lappar, vilka *allenast* på grund av fattigdom upphört med renskötseln. — Den sakkunnige har före-

Departement-
schefen.

slagit, att förutom åt renskötande lappar bidrag skulle kunna utgå för lappar, som till levnadssättet m. m. stode de renskötande nära. En generell sådan regel synes mig kunna leda till olägenheter. Syftet med den sakkunniges förslag härutinnan torde emellertid kunna uppnås genom att för dessa fall en viss dispensmöjlighet lämnas åt Kungl. Maj:t. Tillräcklig anledning att, på sätt t. f. nomadskolinspektören föreslagit, begränsa denna dispensmöjlighet till lappar, intagna på lapskt ålderdomshem, synes mig däremot icke föreligga.

I detta sammanhang må framhållas, att den sakkunnige icke ingår på frågan om avgränsningen av *begreppet lapp*. Emellertid sammanhänger denna fråga mycket nära med lappplagstiftningen i allmänhet och bör alltså icke lämpligen upptagas i detta speciella sammanhang. Då här närmast är fråga om *renskötande* lappar, lära för övrigt de fall, där tvekan skulle kunna uppkomma, bli mycket sällsynta.

b) *Till vilka kommuner bör bidrag utgå?* Den sakkunniges förslag går vidare ut på att statsbidrag skulle kunna tillerkännas endast vissa angivna kommuner, där renskötande lappar förekomma till större antal. Mot en dylik inskränkning hava från olika håll framställts anmärkningar. Å andra sidan har *kammarrätten* anfört, att då uteslutande eller åtminstone huvudsakligen kommunalekonomiska skäl talade för statsbidragens bibehållande, varje kommun, som utan avsevärd svårighet kunde själv bära kostnaden för den lapska fattigvården, också borde göra detta utan statsbidrag. *Statskontoret* finner den av den sakkunnige i förevarande hänseende föreslagna gränsen lämplig.

Departementschefen.

Då det ur principiell synpunkt måste anses riktigast, att statsbidrag utgår i alla de fall, då de förut angivna allmänna förutsättningarna därför föreligga, har jag anslutit mig till den till grund för förstnämnda anmärkningar liggande uppfattningen att en inskränkning till vissa kommuner av bidragsrätten icke bör föreskrivas. Om utgångspunkten för statsbidrags lämnande är, att lappfattigvården för kommunerna innebär en extraordinär pålaga, bör staten lämpligen lämna sin proportionella andel därtill, även i de fall då pålagan icke är särskilt betungande. Det bör ihågkommas, att avsikten med statsbidragen ju även är att åstadkomma bättre fattigvård, och det ligger då intet orimligt i att något utvidga rätten till statsbidrag i förhållande till vad nu tillämpas. Ur statsfinansiell synpunkt har frågan näppeligen någon betydelse.

Vad nu sagts därom, att statsbidrag bör utgå utan hänsyn till vederbörande kommuns ekonomiska ställning, innebär emellertid icke, att varje framställning om statsbidrag utan vidare skall godtagas. Såsom jag redan i det föregående antytt, måste Kungl. Maj:t förbehållas rätt att vid behandling av ansökningar om statsbidrag pröva bland annat, huruvida tillfredsställande undersökning beträffande understödsbehov m. m. föregått beviljandet av understöd samt huruvida tillräcklig anledning i det särskilda fallet förelegat för beviljande av understöd. Tillika bör Kungl. Maj:t äga pröva, huruvida möjlighet funnits att av försörjningspliktig, landsting eller hemortssamhälle utkräva ersättning för kostnaderna. Naturligen bör Kungl. Maj:ts prövningsrätt även omfatta frågan, i vad mån utgiven vårdkostnad eller beviljat understödsbelopp kan anses

vara med hänsyn till föreliggande förhållanden till storleken skälig, respektive riktigt avvägt och sålunda bör i sin helhet eller endast till viss del läggas till grund för beviljande av statsbidrag.

Enligt den sakkunnige bör statsbidrag utgå för all slags vård, alltså även för tillfällig sådan. Till detta förslag, som i de avgivna yttrandena lämnats utan erinran, ansluter jag mig.

Den sakkunniges förslag innebär, som förut erinrats, att staten skall bestrida två tredjedelar och vederbörande kommun en tredjedel av kostnaderna för lappfattigvården. I denna punkt hava meningarna varit mycket delade om förslaget. Från vissa håll, däribland från *länsstyrelsen i Norrbottens län, domkapitlet i Luleå* och *lappfogden i nämnda läns södra distrikt* samt *fattigvårdskonsulenten i Luleå* har anförts, att det icke vore oskäligt, att kommunen finge vidkännas en tredjedel av kostnaden; å andra sidan syntes denna andel vara tillräcklig för att skapa garanti för att tillbörlig omsikt ägnades beviljandet av fattigvård. Från andra håll, särskilt från vissa kommuner, har yrkats, att statens andel måtte bestämmas till tre fjärdedelar. De flesta av de *jämtländska lappkommunerna* ävensom *kommunalfullmäktige i Vilhelmina* anse, att staten bör bestrida hela kostnaden för lappfattigvården. En särskild grupp av yttranden utgöra de, i vilka föreslås, att staten skall ansvara för hela kostnaden, mot det att staten äger uppbära den för inkomst av renskötsel erlagda kommunalskatten. Yttrande i sådan riktning har avgivits bland annat av *Härnösands domkapitel*.

Statskontoret har ansett skäligt, att statsbidragets storlek bestämmas på sätt den sakkunnige föreslagit.

Kammarrätten har ifrågasatt, huruvida det vore lämpligt, att statsbidraget utginge med viss bestämd andel av fattigvårdskostnaden. Någon olägenhet härav kunde likväl icke sägas föreligga, så länge bestämmelserna om statsbidrag meddelades i administrativ ordning och således kunde ändras allt efter förhållandena. För Jämtlands län borde statsbidraget rimligen utgå med den föreslagna andelen två tredjedelar. *Kammarrätten* har i detta sammanhang påpekat, att för Norrbottens läns kommuner förslaget skulle innebära höjda statsbidrag.

Den sakkunniges förslag i nu behandlade hänseende har jag funnit väl avvägt, och vad i vissa yttranden anförts i annan riktning har icke syntts mig vara av beskaffenhet att böra inverka på frågans avgörande. Att de föreslagna statsbidragen skulle för norrbottenskommunerna innebära en förbättring är visserligen antagligt. Men med hänsyn till de betydande kostnader, som lappfattigvården medfört i vissa av dessa kommuner, lär det icke böra ifrågakomma att för den skull sätta kommunerna i detta län i en mindre gynnsam ställning än övriga kommuner.

Att Kungl. Maj:t vid behandling av ansökningar om statsbidrag bör äga att pröva skäligheten av de vårdkostnader och utbetalade understödsbelopp, för vilka statsbidrag begäres, har jag redan i det föregående framhållit.

c) För vilken vård bör statsbidrag utgå?

d) Statsbidragets belopp.

Departementschefen.

Övergångs-
bestäm-
melser.

Då jag icke ansett mig böra biträda jämtlandskommunernas framställning om att staten alltjämt skulle i nämnda län bestrida hela fattigvårdskostnaden, har jag emellertid, i anslutning till vad förut anförts, ansett mig böra beakta de svårigheter, som skulle kunna uppstå för dessa kommuner, därest de med ens bleve ålagda att enligt de allmänna bestämmelserna deltaga i kostnaderna för lappfattigvården. Från sådan utgångspunkt hava också från olika håll föreslagits särskilda *övergångsbestämmelser*. Sålunda har *länsstyrelsen i Jämtlands län* yrkat, att statsbidrag alltjämt skulle utgå för hela vårdkostnaden för de lappar, som under senare halvåret 1925 åtnjutit dylikt understöd av för deras räkning anslagna statsmedel. Till stöd för detta förslag har länsstyrelsen anført, att samtliga de kommuner varom här vore fråga, möjligen med ett undantag, tillhörde de ekonomiskt svagaste inom länet, vilket påstående styrkts med angivande av därstädes utdebiterade belopp. Om man tillika toge i betraktande, att i följd av det kritiska läget för renskötseln det vore sannolikt, att kostnaderna för den lapska fattigvården komme att ökas under de närmaste åren, syntes särskilda åtgärder nödvändiga till underlättande av övergången. Risken vore eljest icke blott att kommunerna oskäligt betungades utan även att de friktioner, som förslaget genomförande alltid måste medföra, skulle skärpas i onödan. Det vore icke lyckligt om den nya ordningen skulle börja i en anda av ömsesidigt misstroende och bristande god vilja. För staten vore den ekonomiska innebörden av en sådan anordning så gott som betydelselös, medan densamma för de små kommuner det här gällde, liksom för understödstagarna, kunde innebära en väsentlig lättnad.

Myssjö kommunalfullmäktige hava yrkat, att därest förslaget skulle genomföras, statsbidraget måtte få bibehållas för de personer, som vid lagens genomförande fyllt 60 år eller genom mottaget understöd fått hemortsrätt inom lappkommun, i varje fall därest de vore eller härstammade från renskötande lappar.

Stensele kommunalfullmäktige hava föreslagit en övergångsbestämmelse av innebörd att jämväl åt andra lappar än dem som avsåges med förslaget skulle utgå statsbidrag enligt vanliga grunder, därest dessa lappar under minst fem år åtnjutit fattigvårdsunderstöd.

T. f. nomadskolinpektören har ansett meddelande av vissa övergångsbestämmelser icke kunna undvikas; man borde vidtaga de lindringar för kommunerna, som vore möjliga utan att nyorganisationens allmänna syfte äventyrades. Reformen vore i väsentlig mån byggd på tillkomsten av ålderdomshem, och ett strikt genomförande av densamma kunde alltså icke skäligen påfordras, innan sådana ålderdomshem kommit till stånd. På grund härav har nomadskolinpektören föreslagit införande av en övergångstid av tio år, under vilken statsbidraget successivt skulle upphöra att utgå enligt nuvarande grunder, d. v. s. varje år minskas med en tiondel.

Kammarrätten har anslutit sig till den sakkunniges uppfattning att särskilda övergångsbestämmelser icke vore erforderliga.

Departementschefen.

På de av länsstyrelsen i Jämtlands län och t. f. nomadskolinpektören anförda skälen anser jag i enlighet med vad förut antytts, att vissa övergångs-

bestämmelser böra stadgas. Vad angår innehållet av dessa övergångsbestämmelser ansluter jag mig närmast till nämnda länsstyrelses förslag, vilket innebär, att endast i den mån nya vårdfall uppkomma, desamma skola behandlas efter den nya ordningen. Emellertid håller jag före, att anledning icke finnes att låta övergångsbestämmelserna omfatta även dem, som före de nya bestämmelsernas ikraftträdande kommit i åtnjutande av *tillfällig* fattigvård; för dem lärer vårdbehovet för varje gång böra prövas i samband med vidtagande av åtgärder för deras hjälpande genom anskaffande av arbete eller på annat sätt. Enligt min mening böra alltså nu ifrågavarande övergångsbestämmelser erhålla den innebörden, att statsbidrag enligt hittills tillämpade grunder skola — där dessa äro förmånligare för kommunen än de nya — tillämpas beträffande bidrag till understöd åt lapp — renskötande eller annan — som under senare halvåret 1926 kommit i åtnjutande av stadigvarande fattigvård. Detta bör uppenbarligen gälla generellt och alltså icke blott i Jämtlands län.

Av *Jukkasjärvi fattigvårdsstyrelse* framfört förslag att ersättning enligt de nya grunderna skall utgå retroaktivt för fattigvård, som lämnats under de senaste tio åren, kan uppenbarligen icke tillstyrkas.

Den sakkunniges förslag beträffande *form och tid för rekvisition av statsbidrag och tid för utbetalning därav* har från olika håll mötts av erinringar. Då det lärer böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i sådant hänseende, torde jag icke i detta sammanhang behöva ingå på dessa frågor utan vill endast uttala, att jag i dessa delar i allt väsentligt ansluter mig till den sakkunniges förslag, dock att det, i enlighet med vad som anförts i vissa yttrandena, kan ifrågasättas, huruvida icke statsbidragen liksom senaste tiden böra utbetalas halvårsvis, detta med hänsyn till kommunernas svaga ekonomi, varjämte det synes böra ifrågakomma, att möjlighet hålles öppen för Kungl. Maj:t att i särskilt ömmande fall i viss mån utbetala statsbidraget förskottsvis.

e) Rekvisition och utbetalning av statsbidrag.

Den sakkunniges förslag beträffande ålderdomshem för lappar innebär, såsom förut anförts, följande.

Särskilda, för lappbefolkningen avsedda ålderdomshem skola inrättas, ett inom varje till lappmarken hörande kommun i Norrbottens län, två eller eventuellt tre inom Västerbottens län samt tre inom Jämtlands län. Ålderdomshemmen skola i främsta rummet vara avsedda för orkeslösa och åldringar, tillhörande den nomadiserande lappbefolkningen, men å desamma skola jämväl i mån av utrymme och behov kunna intagas andra lappar, som i levnadssätt och vanor äro jämställda med denna befolkning. För varje hem skall finnas en särskild styrelse, i vilken det kommunala intresset skall vara representerat och varest därjämte plats skall beredas för lappar och för en representant för det allmänna. Förutom en del andra, för dessa hem föreslagna speciella föreskrifter skola gälla fattigvårdslagens bestämmelser om ålderdomshem i allmänhet.

Särskilda ålderdomshem för lappar.

Den sakkunnige framhåller såsom önskemål, att ålderdomshemmen förlades till någon plats, som vore lätt tillgänglig för besök av anförvanter och varest tillgång funnes till läkare och präst samt anskaffandet av förnödenheter icke mötte större svårighet. Om möjligt borde hemmen så förläggas, att de där vårdade hade i sin närhet en natur liknande eller åtminstone icke alltför skilj-

aktig mot den, varvid de förut varit vanda. Hemmen borde anordnas såsom kolonier dels med mindre stugor om två rum med skilda ingångar och inredda i möjligaste överensstämmelse med lapparnas seder och bruk, vartdera rummet avsett för två personer, vilka icke vore beroende av särskild vård, och dels med en större byggnad, som skulle inrymma hemmets kök, bostäder för dess föreståndarinna och betjäning samt dessutom rum för lappar, som ej kunde vårda sig själva. Efter förhållandena skulle ändringar kunna göras i denna plan. Vid ordnandet av det dagliga livet å hemmen borde i möjligaste mån hänsyn tagas till lapparnas före deras intagande i hemmet förda levnadssätt.

Bland dem, som yttrat sig över förslaget i denna del, äro meningarna delade beträffande lämpligheten av att inrätta särskilda ålderdomshem för lappar. Lapparna själva ansluta sig i allmänhet till förslaget, likaså *länsstyrelserna i Norrbottens och Västerbottens län. Länsstyrelsen i Jämtlands län*, där förhållandena emellertid torde vara något avvikande, anser, att det bör anstå med genomförande av förslaget om inrättande av ytterligare platser å ålderdomshem, till dess den nya ordningen för lappfattigvården verkat någon tid. Då kunde bättre än för närvarande bedömas, i vad mån det vore möjligt att, mot särskilt statsbidrag, använda de kommunala ålderdomshemmen även för den lapska fattigvården. Då kunde också bedömas det rätta förhållandet mellan de nyinrättade lokalorganen för den lapska fattigvården och ledningen av ålderdomshemmen samt avgöras, i vad mån särskilda åtgärder i avseende å platsfördelningen på ålderdomshemmen mellan kommunerna kunde erfordras. Å de ifrågasatta särskilda ålderdomshemmen borde icke upptagas allenast renskötande lappar.

Fattigvårdskonsulenten i Östersund uttalar, att det, vad Jämtlands län beträffade, syntes som om lapparnas vård på vissa platser kunde beredas å de vanliga ålderdomshemmen och att särskilda lapphem borde inrättas till ett mindre antal men med större antal vårdplatser eller ock att hem för lappar borde anordnas, då behov därav inträdde.

Lappfogden i Jämtlands län anför, att det kunde ifrågasättas, om ej å fjällkommunernas ålderdomshem även lappar kunde beredas försörjning. Lapparna i länet hade under så lång tid haft förbindelse med de bofasta och antagit deras levnadsvanor, att de knappast torde kunna anses komma att lida något av att i en fjällkommuns ålderdomshem sammanföras med där intagna bofasta.

I rent avstyrkande riktning uttalar sig *Gällivare fattigvårdsstyrelse*, som anför bland annat, att lapparnas särställning i levnadssätt och vanor icke syntes vara tillräckligt talande skäl för uppförande av särskilda hem. Den omständigheten att lappen toges bort från sitt fria liv i skog och fjäll innebure, att han komme bort från sitt vanliga levnadssätt. Om han då finge sin vård på den kommunala anstalten eller på en för honom särskilt inrättad sådan, komme säkerligen att för honom hava samma betydelse. Under en följd av år hade lappar vårdats på Gällivare kommunalhem, men någon missbelåtenhet härmed hade ej försports från deras sida.

Luleå domkapitel har anført, att det utan tvivel vore önskvärt, att särskilda ålderdomshem inrättades. Då den lapska fattigvården enligt förslaget skulle uppgå i den allmänna fattigvården, förefölle det visserligen, som om conse-

kvensen därav borde bliva, att ansvaret för inrättande av ålderdomshem för lappar borde komma att åvila respektive fattigvårdsdistrikt. En sådan anordning syntes likväl icke böra rekommenderas, enär tillkomsten av dylika hem säkerligen i många fall skulle komma att väsentligt fördröjas, ifall saken skulle bero på kommunernas eget initiativ. Det borde därför bliva en statens sak att uppföra och underhålla nödiga byggnader för de ifrågakvarande hemmen. I vissa kommuner, där lapparnas antal vore ringa, borde lapparna kunna vårdas å de allmänna ålderdomshemmen. I regel syntes det vara mindre lämpligt att tvångsförflytta någon lapp från hemorten till vård å ålderdomshem inom annan kommun.

T. f. nomadskolinspektören har biträtt tanken på särskilda lapska ålderdomshem och därom anfört följande.

Det vore av synnerligen stor betydelse, att åt lapparna bereddes en fattigvård, som fyllde de krav, vilka deras säregna levnadssätt ställde på densamma. Härför erfordrades särskilda lapska ålderdomshem. Ehuru den sakkunniges förslag rörande sådana hem i det hela vore synnerligen ändamålsenligt och väl värt att tillstyrkas, kunde i vissa detaljer invändningar göras. Sålunda borde ålderdomshemmen delvis placeras på andra orter än den sakkunnige föreslagit. En annan invändning rörde administrationen av dessa ålderdomshem. Visserligen syntes den sakkunniges förslag om att staten borde åtaga sig såväl anläggandet av nya ålderdomshem som driften av desamma vara riktigt. I motsats mot den sakkunnige ansågo dock nomadskolinspektören, att ålderdomshemmen borde underordnas icke länsstyrelserna utan en centralstyrelse antingen länsvis eller för lappområdet i dess helhet. Detta vore av betydelse jämväl med hänsyn därtill att på detta sätt de kyrkliga myndigheterna och enskilda sammanslutningar skulle kunna erhålla visst inflytande på ledningen av ålderdomshemsverksamheten. En dylik centralstyrelse borde lämpligen ordnas så att landshövdingen vore ordförande samt att hälften av de övriga ledamöterna tillsattes av domkapitlet och hälften av länsstyrelsen, varvid alltid dels en representant för lappadministrationen, dels en representant för den privata kärleksverksamheten bland lapparna borde anses självskrivna. Om möjligt borde även de ålderdomshem, som eventuellt fortfarande komme att drivas rent privat, förmås att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som vederbörande centralstyrelse kunde lämna.

Statskontoret har avstyrkt den sakkunniges förslag i denna del under anförande att ett antagande därav i viss mån skulle medföra ett bibehållande beträffande denna del av fattigvården av det hittills tillämpade, men nu utdömda förfarandet. Primärkommunerna borde alltså bliva i första hand ansvariga även för anstaltsvården, mot erhållande av statsbidrag enligt för övrigt tillämpade grunder.

Kammarrätten har i detta hänseende anfört följande.

Kammarrätten kunde icke instämma med den sakkunnige i fråga om förslaget i dessa delar. Då förslaget i dess helhet vore grundat på den principen att för fattigvården bland lapparna borde gälla den allmänna fattigvårdslagen, hade i stället varit att förvänta förslag därom att de för lapparnas vård erforderliga anstalterna borde inordnas bland de kommunala fattigvårdsanstalterna, men att med hänsyn till den särställning lappfattigvården faktiskt intog staten bidroge till kostnaden för uppförandet och eventuellt även underhållet.

Enligt fattigvårdslagens 31 § skulle fattigvårdssamhälle hava anstalt (ålderdomshem) för mottagande av understödstagare, vilka vore i behov av vård

samt ej lämpligen kunde understödjas i hemmet eller utackorderas, och enligt samma lagrum kunde flera samhällen förena sig om gemensam anstalt. I fråga om anordningarna vid dylik fattigvårdsanstalt finnes föreskrifter i 32 §. I de fall, då lappar intagits å dylika kommunala ålderdomshem, hade detta givetvis skett i överensstämmelse med fattigvårdslagens föreskrifter. Vore dessa anstalter otillräckliga för beredande av vård åt lappar, kunde detta förhållande i och för sig icke medföra befrielse för kommunen från att i första hand svara därför. Lapparna vore såsom medlemmar av kommunen berättigade att komma i åtnjutande av den anstaltsvård, som genom kommunens försorg kunde beredas dem, men de kunde däremot icke göra anspråk på särskilda anstalter för sin räkning; det borde helt ankomma på kommunens vilja, om sådana skulle anordnas. De utvägar, som därvid erbjöde sig, syntes vara att antingen så inrätta det vanliga ålderdomshemmet, att det kunde tillgodose även behovet av anstaltsvård för lapparna, eller ock, om detta befundes mera ändamålsenligt, uppföra särskilda hem för dem. Dessa särskilda ålderdomshem borde således bliva kommunala och underkastade fattigvårdslagens bestämmelser om ålderdomshem i allmänhet. Givet vore emellertid, att kommunerna kunde och jämväl borde lämna sådana föreskrifter i avseende på hemmens användning, som föranleddes av hänsyn till de lapska vårdtagarna.

Kommunerna borde tydligen icke lösa anstaltsfrågan var för sig utan helst i samarbete med varandra samt med länsstyrelserna och fattigvårdsinspektionen. Under detta samarbete syntes frågan, huruvida överhuvud taget särskilda lapp-ålderdomshem erfordrades, bäst kunna avgöras. Skulle därvid finnas, att å en eller annan ort dylikt lapphem vore behöfligt, borde de erfarenheter om hemmens anordning, som redan vunnits vid de på enskild väg tillkomna lapphemmen, kunna komma till användning.

Beträffande *kostnaderna för anordnande av ålderdomshem* hava statskontoret och *kammarrätten* anført, att statsbidraget därtill icke borde utgå med annat belopp än enligt de allmänna grunderna, d. v. s. med två tredjedelar. Dock anser statskontoret, att det borde stå Kungl. Maj:t öppet att ge ekonomiskt svaga kommuner bidrag med något högre andel.

Departement-
schefen.

Den av den sakkunnige uttalade uppfattningen att en av de största bristerna i den nuvarande lappfattigvården är den ringa tillgången på för lappar lämpade platser å ålderdomshem har vunnit bekräftelse i de avgivna yttrandena. Det måste alltså framstå som en viktig uppgift att åstadkomma ändring härutinnan. Beträffande de vägar, som i sådant syfte böra väljas, kan däremot tvekan råda. Man torde emellertid kunna utgå ifrån att man bäst tillgodoser lapparnas behov genom anordnande av särskilda ålderdomshem; denna uppfattning bestyrkes ock av erfarenheten av de nu befintliga privata anstalterna. Att ålägga kommunerna, vilka enligt lag hava att inrätta ålderdomshem för den allmänna fattigvården, att även bekosta inrättandet av sådana hem särskilt för den lapska fattigvården är tydligen icke rimligt. Ur dessa synpunkter har den sakkunnige kommit fram till att föreslå, att staten skulle själv uppföra och driva särskilda ålderdomshem för lappar.

Från olika håll har emellertid detta förslag mötts av kraftiga gensagor. Det vill också förefalla såsom mindre lämpligt att på detta, låt vara mycket begränsade, område i strid mot vanliga grundsatser anordna fattigvård genom statlig verksamhet. En viss modifikation synes mig därför böra ifrågasättas

i den sakkunniges förslag. Det vill därvid synas, som om en sådan anordning vore lämplig, att staten visserligen i enlighet med förslaget kunde taga initiativ till anordnandet av och tillhandahålle medel till hela byggnadskostnaden för särskilda ålderdomshem för lappar, men att det skulle ankomma på kommun eller sammanslutning av kommuner att uppföra det särskilda hemmet samt sedermera driva detsamma. Med andra ord: om staten finner ett särskilt ålderdomshem för lappar erforderligt för en tillfredsställande fattigvård, har kommunen eller den kommunala sammanslutningen att ombesörja själva uppförandet, därvid staten skulle hava att bestrida hela kostnaden för hemmet samt äga lämna vissa anvisningar — i väsentlig anslutning till den sakkunniges förslag — rörande driften av detsamma. Genom lämplig upplysningsverksamhet och genom noggrann inspektion över huruvida tilifredsställande vårdmöjligheter finnas för lapparna torde man på denna väg kunna nå fram till ungefär samma resultat, som om staten skulle uppföra ålderdomshemmen så att säga för egen räkning. Jag vill i detta sammanhang erinra, att Kungl. Maj:t den 18 i denna månad beslutat för riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i fattigvårdslagen, att Kungl. Maj:t skall äga att, när skäl därtill äro, förordna, att flera fattigvårdssamhällen skola förenas i kommunalförbund för anordnande av visst ålderdomshem eller dylikt. Därest sådan lagstiftning kommer till stånd, lär derigenom i vissa fall möjlighet erhållas för staten att, utan att själv bygga ålderdomshemmen, åstadkomma deras anskaffande. Det må erinras, att även för lappmarkskommunerna gäller fattigvårdslagens regel att, därest ej undantag medgives, anstaltsväsendet skall vara ordnat före den 1 januari 1931. Till underlättande av byggnadsföretagen torde, i motsats till vad i allmänhet är regeln, statsbidragen därtill kunna till viss del utbetalas förskottsvis. Givetvis bör som villkor för statsbidrag fordras, att platsen för hemmet fastställes i samråd med länsstyrelsen, att ritningarna skola vara vederbörligen godkända, att avsyning skall äga rum, att hemmet icke utan Kungl. Maj:ts medgivande får användas för annat ändamål o. s. v. på sätt vid statens beviljande av byggnadsbidrag är vanligt.

Det torde måhända böra framhållas, att hinder icke bör förefinnas för tilldelande av statsbidrag även i de fall, då vederbörande kommun eller kommunalförbund inköper samt till ålderdomshem för lappar omändrar redan befintlig, för annat ändamål disponerad byggnad.

Det lär böra få ankomma på Kungl. Maj:t att efter den ytterligare detaljutredning, som må finnas påkallad, utfärda bestämmelser i enlighet med de huvudgrunder, som jag här angivit.

Slutligen vill jag framhålla, att det synes lämpligt att, på sätt som gäller beträffande tuberkulossjukvårdsanstalter och alkoholistanstalter, jord som står under kronans omedelbara disposition m. m. må utan särskild ersättning upplåtas till anordnande av ålderdomshem för lappar. Jag kommer därför att i det följande hemställa om inhämtande av riksdagens medgivande härutinnan.

Vad beträffar *driften av ålderdomshemmen* har den sakkunnige anfört, att det icke syntes i enlighet med fattigvårdslagen vara möjligt att lägga ansvaret därför på kommunerna. Ingen annan utväg syntes därför återstå, än att staten

ansvarade även för driftkostnaderna. Kommunerna skulle dock vara skyldiga att betala för de å hemmet intagna fattiga med vårdkostnadens fulla belopp. Å hemmen skulle även kunna intagas personer, som själva betalade för sig eller för vilka betalning erlades av anförvanter.

I frågan om *kostnaden för lapparnas anstaltsvård* hava de hörda myndigheterna i allmänhet icke haft något att erinra.

Luleå domkapitel har dock anfört, att tvekan möjligen kunde råda, huruvida denna vård på sätt förslaget innehöle skulle ombesörjas av staten eller om den borde bestridas av fattigvårdsdistriktet med lämpligt statsbidrag. Själva grundsatsen om gemensam fattigvård för lapparna och de bofasta syntes snarast tala för det senare alternativet.

Statskontoret har yttrat, att något skäl att bestämma statsbidraget för drivande av ålderdomshemmen efter andra grunder än beträffande statsbidraget till övrig fattigvård icke syntes förefinnas. Kommunerna borde i första hand vara ansvariga för all fattigvård och statsbidraget jämväl för hemmen utgå med två tredjedelar av kostnaden.

Kammarrätten har ansett, att då ifrågavarande vårdhem bleve kommunernas tillhörighet, direkta statsbidrag till driftkostnaderna icke borde utgå. Kommunerna kunde ju emellertid enligt de allmänna reglerna för vård av å hemmen intagna lappar under vissa förutsättningar erhålla statsbidrag med två tredjedelar av vårdkostnaden. Genom en sådan uppdelning av kostnaderna kunde förväntas, att det kommunala intresset komme att göra sig gällande i avseende på medlens användning.

Departementschefen.

I fråga om kostnaderna för *driften av de särskilda ålderdomshemmen* läser jag av vad jag anfört beträffande sättet för anordnande av dylika hem böra följa, att driftkostnaden bör, såsom statskontoret anfört, anses ingå i kommunernas övriga utgifter för lappfattigvården och av statsverket ersättas på samma sätt som dessa, d. v. s. med två tredjedelar av själva kostnaden, i vad denna belöper å vård av lappar, tillhörande de bidragsberättigade kategorierna. Där ålderdomshem anordnas av kommunalförbund, torde detta bidrag böra utgå till förbundet. För vinnande av ändamålet med de särskilda lapska ålderdomshemmen torde böra gälla, att lapp, som behöver vård å anstalt, skall intagas på det särskilda ålderdomshemmet, om plats å sådant finnes, och utgåendet av statsbidrag för hans vård göras beroende därav. I den mån utrymmet det medger, torde lappar, som ej tillhöra de bidragsberättigade kategorierna, böra kunna intagas å hemmen, ehuru detta i så fall tydligen bör ske utan kostnad för staten.

Vid beräkningen av statens andel bör här liksom eljest tagas i betraktande, att jämlikt till lagrådet remitterat förslag till ändring i lagen om allmän pensionsförsäkring, vilket jag hoppas inom den närmaste tiden kunna förelägga Kungl. Maj:t, fattigvårdssamhälle, som bekostar anstaltsvård, skall äga uppbära för den vårdade enligt nämnda lag utgående pension eller understöd.

Vad beträffar *administrationen av ålderdomshemmen* följer ävenledes av vad nyss anförts, att densamma torde böra handhavas av den kommun, respektive

det kommunalförbund, som anordnat hemmet. Tillräckliga skäl att lägga speciellt denna del av lappfattigvården under en särskild centralstyrelse synas mig icke förefinnas. Den allmänna fattigvårdskontrollen torde vara tillfyllest även för detta område.

Att staten skulle svara för *underhållet av ålderdomshemmen* lärer med den intagna utgångspunkten icke heller böra ifrågakomma. Såsom *länsstyrelsen i Norrbottens län* anfört, bör kostnaden härför ingå i vårdkostnaden, varigenom den kommer att ersättas med statsmedel till två tredjedelar. Beträffande sådan om- eller tillbyggnad, som närmast är att likställa med nybyggnad, torde emellertid förhållandet kunna vara ett annat; här synes Kungl. Maj:t böra äga att efter prövning i de särskilda fallen medgiva ersättning av statsmedel för hela kostnaden.

Den sakkunnige hade — under förmälan att statens kostnader för lappfattigvården, som under år 1922 stigit till 101,696 kronor, under budgetåret 1923—1924 utgjort 84,806 kronor samt att nämnda kostnader vid ett genomförande av förslaget syntes komma att ytterligare avsevärt nedgå — föreslagit, att kostnaderna skulle bestridas av anslaget till fattigvården i allmänhet. *Statskontoret* har däremot förordat, att i riksstaten skulle uppföras ett särskilt förslagsanslag till statens kostnader för den lapska fattigvården, från vilket anslag borde bestridas alla utgifter, som staten finge vidkännas i form av bidrag till kommunernas kostnader för lappfattigvården, däri inbegripna kostnader för anordnande av särskilda ålderdomshem för lappar. *Kammarrätten* har förklarat sig icke hava anledning till erinran mot detta statskontorets förslag, och, såsom framgår av statsverkspropositionen, har även jag anslutit mig till detsamma.

Sättet för statsbidragens bestridande.

Vad angår *storleken av ett dylikt anslag*, har *statskontoret* anfört, att detsamma svårigen läte sig med någon större säkerhet beräkna. *Statskontoret* har emellertid förordat, att för nästa budgetår ett förslagsanslag av 100,000 kronor måtte för ändamålet uppföras i riksstaten. *Härutinnan* har *kammarrätten* anfört, att det syntes tvivelaktigt, huruvida det föreslagna beloppet vore tillräckligt, om därmed jämväl skulle bestridas statens bidrag till kostnaden för ålderdomshemmens uppförande.

Såsom jag inledningsvis erinrat, har Kungl. Maj:t på min hemställan i statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att för ändamålet beräkna ett belopp av nyssnämnda storlek, 100,000 kronor, i sammanhang varmed, på sätt jag erinrat vid behandling i statsverkspropositionen av anslaget till fattigvård och barnavård i allmänhet, en eljest behöflig höjning i sistberörda anslag undvikits.

Departementschefen.

Vad som sedan dess förekommit har enligt min mening icke givit anledning till annan beräkning av det erforderliga anslagsbeloppet. Det må nämnas, att statens bidrag till lappfattigvården för budgetåret 1925—1926 kan beräknas till sammanlagt omkring 83,000 kronor. De smärre jämkningar i sakkunnigförslaget, som jag i det föregående förordat, torde, tillsammans, icke vara av beskaffenhet att i någon högre grad inverka på anslagsbehovet, i varje fall icke i höjande riktning.

*Kostnader
för barna-
vården.*

I det föregående har hänsyn icke tagits till den överflyttning från fattigvårdsstyrelsernas till barnavårdsnämndernas verksamhetsområden av befattningen med omhändertagna barn, vilken föranletts av ikraftträdandet den 1 januari 1926 av lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård. Då nämnda lag äger tillämpning även å lapparnas barn, synes det mig klart att kostnaderna för dessa barns omhändertagande, vilka kostnader förut åvilat fattigvårdsstyrelserna och till vilka staten lämnat bidrag enligt samma regler som beträffande annan lapsk fattigvård, även sedan de övertagits av barnavårdsnämnderna böra jämföras med kostnaderna för lapparnas fattigvård. Staten bör alltså lämna bidrag med två tredjedelar även av kostnaderna för omhändertagande genom barnavårdsnämnds försorg av barn till lappar, vilka själva tillhöra någon av förut angivna, bidragsberättigade kategorier. På grund härav torde en annan benämning än den i statsverkspropositionen föreslagna böra givas åt anslaget för ifrågavarande ändamål. I överensstämmelse med den ändring, som vidtagits av rubriken å det allmänna fattigvårdsanslaget, synes mig det nu föreslagna nya anslaget böra erhålla rubriken *fattigvård och barnavård för lappar*. Någon ändring av anslagsbeloppets storlek torde icke föranledas av nu angivna förhållanden.

*Ikraft-
trädande.*

Vad angår tiden för de nya bestämmelsernas ikraftträdande, synas desamma lämpligen böra — med de undantag, som angivits i samband med behandlingen av övergångsbestämmelser — komma till tillämpning i fråga om fattigvård, som meddelats för tid efter den 1 juli 1927. För dessförinnan meddelad fattigvård böra alltså statsbidrag utgå enligt hittills tillämpade grunder. Med avseende å tiden för ikraftträdandet är emellertid att märka, att rätten för Kungl. Maj:t att förordna om kommunalförbund, då enighet mellan kommunerna icke föreligger, är avsedd att inträda först med ingången av år 1928.

Under åberopande av vad jag i det föregående i skilda hänseenden anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, underavdelningen fattigvård och barnavård, till fattigvård och barnavård för lappar, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående angivna grunder, uppföra ett ordinarie förslagsanslag

av ..... kronor 100,000;

dels ock medgiva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition eller som tillhör någon av de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna allmänningar eller någon av de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, vilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, må, efter av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall verkställd prövning, utan särskild ersättning till kronan på de villkor i övrigt,

Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, upplåtas till kommun för anordnande av ålderdomshem för lappar.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Carl Ullman.
